

Tesse eet niks meer uit plastic verpakkingen

Kim en Teije eten een week geen vlees

Minder snoepen om de aarde te redden

Zo ziet de grootste opruimactie op zee eruit

Nieuwsberichten met of zonder exemplificatie en intentie tot duurzaam gedrag

22-10-19, 13:00

Een onderzoek naar het effect van nieuwsberichten over duurzaamheid met en zonder exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen.

Evie B. M. D. A. Aerts
Masterthesis Communicatiewetenschap
Specialisatie Prosociale Communicatie

**Het effect van nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder
exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen**

22 oktober 2019

Evie B. M. D. A. Aerts

Studentnummer: 4492862

Radboud Universiteit Nijmegen

Masterthesis Communicatiewetenschap

Specialisatie Prosociale Communicatie

Eerste begeleider: Dr. M. Kleemans

Tweede begeleider: Prof. dr. M. A. Buijzen

Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het NOS Jeugdjournaal.

Samenvatting

Het stimuleren van duurzaam gedrag onder kinderen is belangrijk, omdat dit kan bijdragen aan het verminderen van de wereldwijde klimaatverandering (Boon, 2009; Cordero et al., 2008). In deze studie is onderzocht in hoeverre nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie intenties tot duurzaam gedrag bij kinderen kunnen stimuleren. Exemplificatie wordt hierbij beschreven als de gelijkenis tussen een voorbeeld en het geïllustreerde (Zillmann, 1999). Daarnaast is onderzocht of empathie en self-efficacy dit verband konden verklaren. De hypothesen zijn getoetst aan de hand van een *between-subjects* experiment. De steekproef bestond uit 201 kinderen uit de omgeving Nijmegen. In beide condities werden kinderen blootgesteld aan een videofragment met twee nieuwsberichten uit het NOS Jeugdjournaal, waarbij in de experimentele conditie exemplificatie werd getoond en in de controleconditie niet. Tegen de verwachting in werd gevonden dat kinderen die werden blootgesteld aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie een lagere intentie tot duurzaam gedrag hadden dan kinderen die werden blootgesteld aan nieuwsberichten zonder exemplificatie. Empathie en self-efficacy bleken dit verband niet te verklaren. Wel is gevonden dat nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidden tot een hogere mate van empathie onder kinderen en dat een hogere mate van self-efficacy leidde tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Theoretische achtergrond	7
<i>Effect van exemplificatie op intentie tot duurzaam gedrag</i>	7
<i>Mediërend effect van empathie</i>	10
<i>Mediërend effect van self-efficacy</i>	13
Methode.....	16
<i>Onderzoeksopzet</i>	16
<i>Stimulusmateriaal</i>	16
<i>Participanten</i>	18
<i>Procedure</i>	20
<i>Meetinstrumenten</i>	20
<i>Analyseprocedure</i>	25
Resultaten	26
<i>Direct effect</i>	26
<i>Indirecte effecten</i>	27
Conclusie en discussie.....	30
Literatuur.....	35
Bijlage 1. Informatie- en toestemmingsbrief scholen	47
Bijlage 2. Informatie- en toestemmingsbrief ouders	50
Bijlage 3. Toestemmingsbrief kinderen	53
Bijlage 4. Vragenlijst voormeting	54
Bijlage 5: Vragenlijst nameting.....	55

Inleiding

Klimaatverandering is op dit moment een van de grootste bedreigingen voor de volksgezondheid voor de huidige en toekomstige wereldbevolking (Ahdoot & Pacheco, 2015; Franchini & Mannucci, 2015). Er zijn steeds meer aanwijzingen dat het klimaat snel verandert (Franchini & Mannucci, 2015). Klimaatverandering is op dit moment al zichtbaar in veranderingen in temperatuur en weerpatronen, waarbij de afgelopen vier jaar wereldwijd de hoogste temperaturen ooit gemeten zijn (National Centers for Environmental Information, 2018). Verschillende onderzoeken wijzen uit dat broeikasgassen die ontstaan zijn door menselijke activiteiten de grootste oorzaak zijn van klimaatverandering (Ahdoot & Pacheco, 2015; Franchini & Mannucci, 2015; Pachauri et al., 2014; Urry, 2015). Het verbranden van fossiele brandstoffen, ontbossing, veeteelt en industriële processen verhogen de natuurlijke concentratie van broeikasgassen, wat het bestaande natuurlijke broeikaseffect versterkt (Bollen & Van Humbeeck, 2002). De opwarming van de aarde zorgt voor grote fysieke, chemische en ecologische veranderingen op de planeet (Ahdoot & Pacheco, 2015; Franchini & Mannucci, 2015), die de leefomstandigheden van mens en dier in gevaar kunnen brengen (Semenza et al., 2008; World Health Organization, 2009). Het is dus belangrijk dat er iets aan klimaatverandering wordt gedaan.

Het aanpakken van de milieuproblematiek vereist niet alleen regeringsmaatregelen, maar ook samenwerking van individuele burgers (Mead et al., 2012; Semenza et al., 2008; Urry, 2015). Om duurzaam gedrag aan te leren, is het belangrijk om bewustwording te creëren via het geven van de juiste informatie over het klimaat (Franchini & Mannuccio Mannucci, 2014). Uit onderzoek van Semenza et al. (2008) bleek dat wanneer jonge mensen zich bewust zijn van het klimaatprobleem, zij hun gedrag sneller aanpassen. Het is belangrijk dat duurzaam gedrag al op jonge leeftijd aangeleerd wordt, aangezien dit aangeleerde gedrag bepalend is voor gedrag in de toekomst (Bandura & Walters, 1977; Eisenberg, Fabes & Spinrad, 2006). Kinderen op een juiste manier informeren over klimaatverandering is dan ook belangrijk bij de vorming van hun attitudes en gedragingen ten opzichte van het klimaat (Boon, 2009; Cordero, Todd & Abellera, 2008), en het stimuleren van duurzaam gedrag.

Wanneer kinderen zich inzetten voor het klimaat in de vorm van duurzaam gedrag, valt dit onder pro sociaal gedrag. Pro sociaal gedrag wordt uitgelegd als elk vrijwillig gedrag dat bedoeld is om een ander of een groep anderen te helpen (Eisenberg et al., 2006; Paulus, 2014). Fogel, Melson en Mistry (1986) breidden deze definitie uit en stelden dat het tonen van zorg en vrijwillige handelingen die dieren, planten en het milieu in het algemeen ten goede komen ook valt onder pro sociaal gedrag. Verschillende onderzoeken tonen aan dat media een rol kunnen spelen in het stimuleren van pro sociaal gedrag, waarbij een focus ligt op televisieblootstelling (De Leeuw en Van der Laan, 2018; Mares & Woodard, 2005). Mares en Woodard (2005) concludeerden uit hun onderzoek dat kinderen die werden blootgesteld aan pro sociale televisie-inhoud, meer pro sociaal gedrag toonden dan kinderen die hier niet aan werden blootgesteld. De Leeuw en Van der Laan (2018) onderzochten de invloed van blootstelling aan hulpgedrag bij Disneypersonages. Met hun onderzoek toonden zij aan dat kinderen na het zien van het hulpgedrag meer geneigd waren om hun vrienden te helpen dan kinderen die dit niet hadden gezien. Daarnaast stelde eerder onderzoek van Buckley en Anderson (2006) dat pro sociale media waarin personages elkaar helpen, pro sociaal gedrag bij kinderen voor zowel de korte- als de lange termijn kunnen verhogen.

Ondanks deze onderzoeken, ligt de focus in onderzoek naar kinderen en media voornamelijk op negatieve effecten van media en wordt in het algemeen relatief weinig onderzoek gedaan naar de positieve effecten (Mares & Woodard, 2005, 2012). Daarnaast zijn bij de onderzoeken over de positieve effecten van media vooral entertainende televisieprogramma's onderzocht (De Leeuw en Van der Laan, 2018; Mares & Woodard, 2005; Vlaanderen, Anschütz & De Leeuw, 2018). Onderzoek naar de positieve effecten van andere televisiegenres op kinderen, zoals televisienieuws, is in de literatuur onderbelicht. Het zou interessant zijn om de positieve effecten van dit televisiegenre te onderzoeken, omdat in Nederland de televisie voor kinderen een van de meest gebruikte media is voor nieuws (Monitor Jeugd en Media, 2017; TNO, 2011). De Leeuw, Kleemans, Rozendaal, Anschütz en Buijzen (2015) hebben onderzoek gedaan naar de positieve effecten van televisienieuws bij kinderen. Zij richtten zich in hun onderzoek specifiek op het effect van nieuwsberichten over UNICEF op de intentie om te doneren. Zij concludeerden dat blootstelling aan pro sociale nieuwsberichten leidt tot een toename in pro sociale intenties en gedragingen van kinderen.

Positieve effecten van televisienieuws op andere gedragingen, zoals helpen voor het klimaat in de vorm van duurzaam gedrag, zijn nog niet onderzocht. Om hier meer inzicht in te krijgen, is meer onderzoek over dit onderwerp nodig.

De positieve effecten van televisienieuws op prosociale intenties bij kinderen worden in dit onderzoek verder onderzocht. Dit onderzoek richt zich op het effect op gedragsintenties bij kinderen, omdat dit belangrijke voorspellers zijn van toekomstige gedragingen (Ajzen & Fishbein, 2005). Naar aanleiding van het eerder genoemde belang van duurzaam gedrag voor het klimaat, focust dit onderzoek zich op prosociale nieuwsberichten over duurzaamheid en de effecten hiervan op de intentie tot duurzaam gedrag bij kinderen. Het stimuleren van duurzaam gedrag onder kinderen is belangrijk, omdat dit kan bijdragen aan het verminderen van de wereldwijde klimaatverandering (Boon, 2009; Cordero et al., 2008). De hoofdvraag van dit onderzoek is:

In hoeverre kunnen nieuwsberichten over duurzaamheid intenties tot duurzaam gedrag bij kinderen stimuleren?

Theoretische achtergrond

Effect van exemplificatie op intentie tot duurzaam gedrag

Prosociale gedragingen kunnen worden ingedeeld op basis van de negatieve situaties waarin mensen zich kunnen bevinden (Dunfield, 2014; Frith, 2012). Volgens Dunfield (2014) zijn er drie negatieve situaties te onderscheiden waarop sociaal gedrag een reactie kan zijn. Het gaat hierbij om drie typen behoeften die mensen kunnen hebben, namelijk (1) een instrumentele behoefte, waarbij een persoon moeite heeft om bepaald doelgericht gedrag uit te voeren; (2) een materiële behoefte, waarbij een persoon geen toegang heeft tot een bepaalde hulpbron en daardoor bepaalde goederen niet ter beschikking heeft; en (3) een emotionele behoefte, waarbij een persoon een bepaalde negatieve emotionele gemoedstoestand ervaart.

Prosociaal gedrag als reactie op een instrumentele behoefte van een ander uit zich in het helpen van deze ander (Warneken & Tomasello, 2006). Eerder onderzoek suggereert dat in het eerste levensjaar, kinderen al een eenvoudige doelgerichte actie kunnen voorstellen om een ander te helpen (Woodward, 1998; Csibra, Gergely, Biro, Koos & Brockbank, 1999). Het sociaal gedrag als reactie op de materiële behoefte van een ander is delen met deze ander (Hay, 1979; Brownell, Svetlova & Nichols, 2009). Volgens onderzoek van Handlon en Gross (1959) leren kinderen steeds meer te delen met anderen naarmate ze ouder worden. Tot slot heeft een emotionele behoefte van een ander de sociaal gedraging troosten of geruststellen als reactie (Svetlova, Nichols & Brownell, 2010; Vaish, Carpenter & Tomasello, 2009). Uit onderzoek blijkt dat geruststellende communicatievaardigheden vanaf de kindertijd aanzienlijk blijven toenemen naarmate kinderen ouder worden (Burlison, 1982). In deze studie wordt het sociaal helpgedrag van kinderen in de vorm van hun intentie tot duurzaam gedrag onderzocht. Door duurzaam gedrag te vertonen, helpen kinderen mee aan de vermindering van klimaatverandering. Dit gedrag kan worden gezien als een reactie op een algemene instrumentele behoefte, namelijk de behoefte om de klimaatverandering te verminderen en een gezond milieu te realiseren. Hiermee helpen kinderen niet alleen anderen, maar ook dieren, planten en het milieu (Fogel et al., 1986).

Duurzaam gedrag wordt volgens Stern (1997) bepaald door de impact die dit gedrag heeft op de beschikbaarheid van materialen of energie uit de omgeving of op de structuur en

dynamiek van ecosystemen of de biosfeer zelf. Bekeken vanuit het standpunt van degene die het gedrag uitvoert, beschrijft Stern (2000) duurzaam gedrag als gedrag dat wordt ondernomen met de intentie om de omgeving ten goede te veranderen. Stern maakt een onderscheid tussen verschillende soorten duurzaam gedrag. Allereerst milieu activisme, waarbij mensen actief betrokken zijn bij milieuorganisaties en demonstraties. Vervolgens zijn er non-activistische gedragingen in de publieke sfeer, waarbij het milieu indirect wordt beïnvloed via het openbare beleid. Dit wordt gedaan door middel van petitie over milieuproblemen en het deelnemen en bijdragen aan milieuorganisaties. Als derde noemt Stern duurzame gedragingen in de privé-sfeer, waarbij het gaat om het kopen, gebruiken en de verwerking van persoonlijke- en huishoudelijke producten met een lage impact op het milieu. Tot slot zijn er andere duurzame gedragingen waarbij mensen op een andere manier invloed uitoefenen, zoals het beïnvloeden van de acties van organisaties waartoe zij zelf behoren (Stern, 2000). De beste manier waarop kinderen kunnen helpen is via de privé-sfeer, zoals het eten van minder vlees of het verbruik van minder plastic. Het is belangrijk om dit duurzame gedrag onder kinderen te stimuleren.

Kinderen informeren over het klimaatprobleem via nieuwsberichten kan een goede manier zijn om duurzame attitudes en gedragingen te stimuleren. Via de media worden kinderen regelmatig geïnformeerd over het klimaat. Berichten over onder andere vernietiging en het uiteenvallen van leefgebieden, verlies van biodiversiteit en overexploitatie komen in de media steeds vaker naar voren (Boeve-de Pauw & van Petegem, 2013; NOS Jeugdjournaal, 2019a). Een onderscheid dat gemaakt kan worden in berichtgeving over duurzaamheid voor kinderen is nieuwsberichten met of zonder exemplificatie (NOS Jeugdjournaal, 2019a). Zillmann (1999) beschrijft exemplificatie vanuit de *Exemplification theory* als de gelijkenis tussen een voorbeeld en het geïllustreerde. Het effect van exemplificatie kan worden uitgelegd via de beschikbaarheidsheuristiek (Tversky & Kahneman, 1973). Deze heuristiek wordt ingezet om de frequentie of waarschijnlijkheid van een gebeurtenis te beoordelen op basis van hoe snel gerelateerde voorbeelden naar boven komen in het geheugen. Hoe meer voorbeelden er in het geheugen zitten, hoe groter de waarschijnlijkheid van de gebeurtenis wordt geacht (Tversky & Kahneman, 1973).

Exemplificatie wordt in nieuwsverslaggeving vaak toegepast (Aust & Zillmann, 1996). Personen worden in nieuwsberichten als voorbeeld getoond, terwijl zij hun verhaal vertellen of

omstandigheden tonen die aansluiten bij het besproken onderwerp (Gibson & Zillmann, 1994). Als het nieuwsbericht bijvoorbeeld gaat over klimaatstakingen, wordt er een klimaatactivist of -activiste aan het woord gelaten die vertelt waarom hij of zij het belangrijk vindt om te staken. Op deze manier geven journalisten een gezicht aan het getoonde probleem of onderwerp (Hinnant, Len-Ríos, & Young, 2013). De exemplificaties helpen het publiek bij de verwerking van informatie (Green, 2006). Zillmann, Gibson, Sundar en Perkins (1996) toonden aan dat exemplificatie in nieuwsberichten een effect heeft op de perceptie en het oordeel van de ontvanger over het getoonde onderwerp. Daarnaast zorgen exemplificaties voor een binding met het publiek en kunnen ze empathische reacties uitlokken (Aust & Zillmann, 1996; Kim, Bigman, Leader, Lerman, & Cappella, 2012).

De meeste gedragingen van mensen zijn, al dan niet opzettelijk, geleerd door het zien van een voorbeeld. Volgens de *Social learning theory* van Bandura en Walters (1977) kan gedrag worden aangeleerd door een directe eigen ervaring of door de observatie van het gedrag van anderen, zoals via exemplificatie in een nieuwsbericht. Enkele eisen voor het aanleren van gedrag via observatie zijn het hebben van aandacht voor het gedrag, het onthouden van het geobserveerde gedrag en het reageren in de vorm van reproductie van het geobserveerde gedrag (Bandura & Walters, 1977). Het observeren van een ander als rolmodel kan een belangrijke rol spelen bij het verwerven van vaardigheden, overtuigingen en gedragingen (Bandura, 1986; Schunk & Zimmerman, 2007). Rolmodellen stellen jonge mensen in staat om het succes van anderen te observeren, om de processen te zien die anderen gebruiken om hun doelen te bereiken en hun eigen competentie te beoordelen in vergelijking met deze anderen (Bandura, 1982; Schunk, 1987). Vaardigheden worden door rolmodellen via onderverdeelde handelbare subvaardigheden gedemonstreerd terwijl ze kennis, attitudes en strategieën naar voren brengen (Bandura, 1986). Door rolmodellen te observeren, leren kinderen over de eisen en moeilijkheden van een taak, over effectieve copingstrategieën en potentiële resultaten. Als het getoonde gedrag leidt tot positieve uitkomsten en de omgeving ondersteunend is, is de kans groter dat kinderen het gedrag imiteren (Bandura, 1982; Schunk, 1987). Dit effect is vooral aanwezig bij *peer models*, ofwel leeftijdsgenoten, waarbij het rolmodel vergelijkbaar is in leeftijd en ontwikkelingsstadium (Bandura, 1982; Schunk, 1987). Om deze reden richt het huidige onderzoek zich op exemplificatie van een leeftijdsgenoot.

Op basis van bovenstaande theorieën kan worden aangenomen dat exemplificatie van een leeftijdsgenoot in nieuwsberichten over duurzaamheid een belangrijke factor kan zijn in het vertonen van duurzaam gedrag. Immers, exemplificatie van een leeftijdsgenoot kan dienen als rolmodel voor bepaald gedrag. Tot op heden wordt exemplificatie in nieuwsberichten vooral toegepast in negatieve context, zoals het tonen van slachtoffers (Aust & Zillmann, 1996; Gibson & Zillmann, 1994). In het huidige onderzoek wordt gekeken naar het effect van exemplificatie in positieve context, namelijk over de stimulatie van duurzaam gedrag. Verwacht wordt dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie kan leiden tot het aanleren van de intentie tot duurzaam gedrag bij kinderen. Dit leidt tot de volgende hypothese:

H1: Blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

Mediërend effect van empathie

Een belangrijke vraag is welke factoren het verwachte effect van blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen kunnen verklaren. Een mogelijke verklarende factor zou de mate van empathie kunnen zijn. Hoffman (2008) beschrijft empathie als een emotionele staat die wordt veroorzaakt door de emotionele staat of situatie van een ander. Tijdens deze emotionele staat voelt de persoon in kwestie wat de ander ook voelt of normaal gesproken zou kunnen voelen in die specifieke situatie (Eisenberg, 2000; Hoffman, 2008). Bij empathie is een onderscheid te maken tussen affectieve empathie en cognitieve empathie. Affectieve empathie wordt gedefinieerd als de ervaring van de emotie van een ander (Mehabrian & Epstein, 1972), terwijl cognitieve empathie wordt uitgelegd als het begrijpen van de emotie van een ander (Hogan, 1969). In dit onderzoek wordt gesproken over empathie in het algemeen, waar zowel cognitieve empathie als affectieve empathie onder vallen.

Ondanks dat aanleg voor empathie tijdens de geboorte wordt meegegeven hebben kinderen behoefte aan een omgevingsaanbod waardoor deze aanleg zich kan ontplooiën (Meurs,

2018). Empathie wordt verworven via menselijke relaties en ontwikkelt zich van hieruit verder (Meurs, 2018). Volgens Eisenberg et al. (2006) speelt *perspective taking* hierbij een belangrijke rol. Dit houdt in dat er begrip is voor het standpunt van de ander door het standpunt van deze ander in te nemen. Daarbij kunnen kinderen niet alleen begrijpen hoe iemand zich in een onmiddellijke situatie voelt, maar kunnen ze zich in de loop van de late kindertijd en adolescentie ook beginnen in te leven in algemene levenssituaties van andere mensen (Hoffman, 2008). Uit onderzoek blijkt dat kinderen, vanwege een gelijkenis in achtergrond en gedeelde ervaringen, sneller empathisch reageren naar hun *peers*, broers, zussen en ouders (Hoffman, 1981, 1982; Murphy, 1937).

Naar aanleiding van bovenstaande theorieën kan aangenomen worden dat de blootstelling aan een nieuwsbericht met het gedrag van een leeftijdsgenoot, een kind de mogelijkheid geeft zich te verplaatsen in die ander. Dit in tegenstelling tot nieuwsberichten waarin geen gedrag van een leeftijdsgenoot wordt vertoond. Verwacht wordt dat de blootstelling aan een nieuwsbericht over duurzaamheid met exemplificatie van een leeftijdsgenoot, meer empathie opwekt dan een nieuwsbericht over duurzaamheid zonder exemplificatie. De hypothese is als volgt:

H2a: De blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt tot een hogere mate van empathie onder kinderen dan de blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

Verschillende onderzoeken stellen dat er een positief verband bestaat tussen empathie en pro sociaal gedrag (Carlo, Hausmann, Christiansen, & Randall, 2003; Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001; Eisenberg & Miller, 1987; Underwood en Moore, 1982). Bij een tegenslag van een ander ervaren de meeste mensen zogenaamde *empathic distress* of empathische ongerustheid (Hoffman, 1977, 2008). Hoffman (2008) legt empathische ongerustheid uit als een gevoel van angst en/of stress als reactie op een noodsituatie van een ander, waarbij de motivatie ontstaat om de ander te helpen. De angst en/of stress van mensen neemt sneller af wanneer ze helpen, waarna ze zich beter voelen. Hoe groter de tegenslag van de ander, hoe sneller iemand geneigd is om te helpen (Eisenberg & Miller, 1987; Hoffman, 1977, 2008). Uit

onderzoek van Hoffman (2008) bleek dat kinderen al op jonge leeftijd het vermogen van empathie voor een ander bezitten, waarbij er gereageerd wordt op mimiek, situationele signalen en schriftelijk of mondeling uitgedrukte nood. Empathische ongerustheid kan een sympathische component bevatten waarbij mensen willen helpen omdat ze medelijden hebben met de ander, niet alleen om hun eigen angst en/of stress te verlichten (Hoffman, 2008). Deze sympathische component kan duiden op één van de eerste prosociale motieven van kinderen.

Batson en Powell (2003) concludeerden dat de meeste prosociale gedragingen worden gemotiveerd door een empathische zorg voor de behoeften van anderen. Daarnaast bleek uit onderzoek van Barnett, Howard, Kind en Dino (1981) dat hoog empathische adolescenten meer behulpzaam gedrag toonden dan relatief minder empathische adolescenten. Ook Roberts en Strayer (1996) toonden met hun onderzoek aan dat empathie een belangrijke bijdrager is aan prosociaal gedrag onder kinderen. Daarnaast toonde onderzoek van Berenguer (2007) een verband aan tussen empathie en duurzaam gedrag en attitudes onder studenten. Hoe hoger het empathisch niveau van de studenten was, hoe meer duurzaam gedrag en attitudes zij vertoonden.

Naar aanleiding van bovenstaande theorieën, wordt verwacht dat kinderen die beschikken over een hoge mate van empathie, een grotere intentie tot duurzaam gedrag zullen vertonen. Dit leidt tot de volgende hypothese:

H2b: Een hogere mate van empathie leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan een lagere mate van empathie.

Underwood en Moore (1982) suggereren naar aanleiding van hun onderzoek dat het positieve verband tussen empathie en prosociaal gedrag zich ontwikkelt naarmate kinderen ouder worden. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Eisenberg, Cumberland, Guthrie, Murphy, en Shephard (2005) dat enkele aspecten met betrekking tot prosociale reacties, waaronder perspective taking, toenemen naarmate kinderen ouder worden. Jongere kinderen hebben meer moeite om het standpunt en de emoties van een ander te begrijpen dan oudere kinderen (Borke, 1971; Hughes, Tingle, & Sawin, 1981). Naarmate kinderen ouder worden kunnen ze zich beter verplaatsen in een ander, mede doordat ze hun eigen emotionele reacties beter begrijpen

(Hughes et al., 1981). Naar aanleiding van bovenstaande studies wordt verwacht dat het effect van empathie op de intentie tot duurzaam gedrag sterker zal zijn voor oudere kinderen dan voor jongere kinderen. De hypothese is als volgt:

H2c: Het effect van empathie op de intentie tot duurzaam gedrag is sterker voor oudere kinderen dan voor jongere kinderen.

Tezamen leiden hypothese 2a en 2b tot de verwachting dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie van een leeftijdsgenoot via een hogere mate van empathie leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen. Onderzoek van Prot et al. (2014) ondersteunt deze verwachting. Zij toonden aan dat empathie een belangrijke mediator is op het effect van prosociale media op prosociaal gedrag, zoals hulpgedrag. Hypothese 2a en 2b vormen samen de volgende hypothese:

H2d: Blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt via een hogere mate van empathie tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

Mediërend effect van self-efficacy

Een tweede mogelijke mediator als verklarende factor voor het verwachte effect van blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen zou de mate van *self-efficacy* kunnen zijn. Bandura (1994) definieert self-efficacy als het vertrouwen dat mensen hebben in hun vermogen om een plan uit te voeren, een taak te volbrengen of een probleem op te lossen. Mensen met een hoge mate van self-efficacy hebben de overtuiging controle te kunnen uitoefenen over de gebeurtenissen die hun leven beïnvloeden (Caprara en Steca, 2005). Overtuigingen met betrekking tot self-efficacy bepalen hoe mensen zich voelen, hoe zij denken, hoe zij zichzelf motiveren en hoe zij zich gedragen (Bandura, 1994). Een manier om self-efficacy te versterken is volgens Bandura (1994) via plaatsvervangende ervaringen van sociale modellen. Door het

zien van succes bij een vergelijkbare andere, wordt een overtuiging gecreëerd over dezelfde vaardigheden te beschikken als de ander om te kunnen slagen (Bandura, 1994).

Uit onderzoek van Schunk en Hanson (1985) bleek dat blootstelling aan rolmodellen effectiever is in het verkrijgen van self-efficacy met betrekking tot leren wanneer deze rolmodellen leeftijdsgenoten zijn. Hoe groter de veronderstelde gelijkensis met de ander, des te overtuigender zijn de successen of mislukkingen van de modellen (Bandura, 1994; Schunk & Hanson, 1985). Verwacht wordt dat de blootstelling aan een nieuwsbericht over duurzaamheid met exemplificatie met een leeftijdsgenoot, meer self-efficacy opwekt dan een nieuwsbericht over duurzaamheid zonder exemplificatie. De hypothese is als volgt:

H3a: De blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt tot een grotere mate van self-efficacy onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

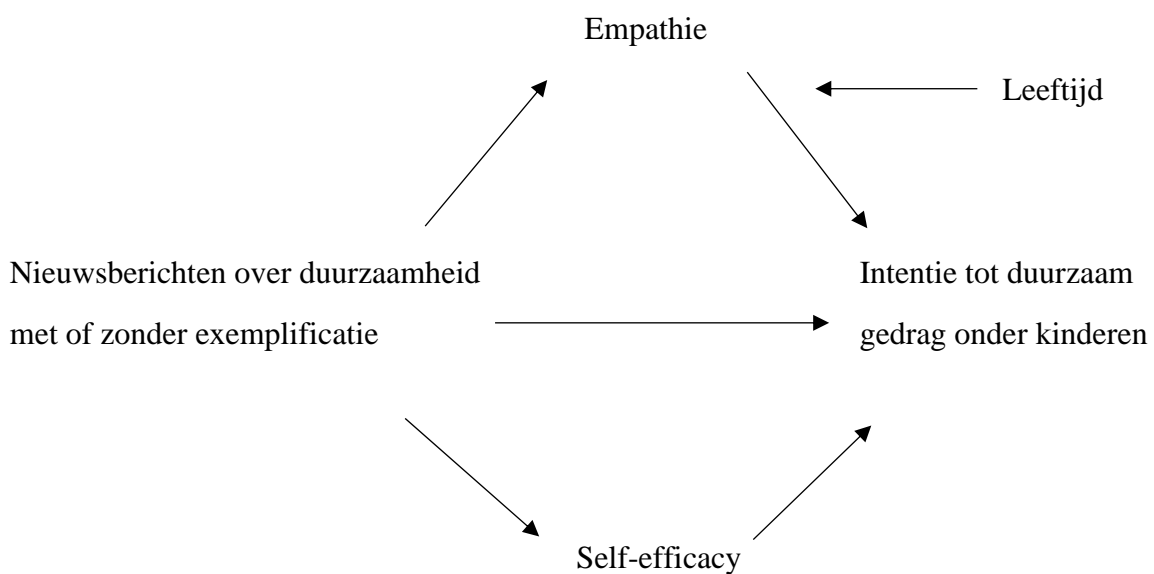
Bandura (1994) stelt dat mensen met een hoge mate van zekerheid in hun capaciteiten moeilijke taken benaderen als een uitdaging die moet worden aangegaan in plaats van als een bedreiging die moet worden vermeden. Mensen met een hoge mate van self-efficacy benaderen een dreigende situatie met de zekerheid dat ze hier controle over kunnen uitoefenen, in tegenstelling tot mensen met een lage mate van self-efficacy. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Caprara en Steca (2005) dat self-efficacy een direct positief effect heeft op pro sociaal gedrag. Meinhold en Malkus (2005) deden onderzoek naar de relatie van milieu-attitudes op milieuvriendelijk gedrag bij adolescenten. Zij concludeerden dat de relatie tussen milieu-attitudes en milieuvriendelijk gedrag sterker zou zijn bij adolescenten met een hoger niveau van self-efficacy. Om deze redenen wordt verwacht dat kinderen met een hogere mate van self-efficacy een grotere intentie tot duurzaam gedrag hebben dan kinderen met een lagere mate van self-efficacy. De hypothese luidt:

H3b: Een hoge mate van self-efficacy leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan een lage mate van self-efficacy.

Hypothese 3a en 3b samen genomen ontstaat de verwachting dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie van een leeftijdsgenoot via een hogere mate van self-efficacy leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen. Hypothese 3a en 3b vormen samen de volgende hypothese:

H3c: Blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt via een hogere mate van self-efficacy tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

Samenvattend kunnen de verwachtingen conceptueel worden weergegeven zoals in het model in Figuur 1.

Figuur 1. Conceptueel model

Methode

Onderzoeksopzet

Om de hypothesen te kunnen toetsen, is het experiment gekozen als onderzoeksmethode. Door middel van een experiment kan een mogelijk oorzakelijk verband vastgesteld worden van de onafhankelijke variabele *nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie* op de afhankelijke variabele *intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen* (Beentjes, Vettehen & Scheepers, 2013; Hox, de Goede & Boeije, 2009). Hierbij is de onafhankelijke variabele door de onderzoeker gemanipuleerd, zodat twee condities konden worden vergeleken (Hox et al., 2009). In dit onderzoek is een *between-subjects design* toegepast, waarbij er sprake was van een controlegroep en een experimentele groep (Beentjes et al., 2013; Hox et al., 2009). De experimentele groep is blootgesteld aan een videofragment met twee nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie. De controlegroep is blootgesteld aan een videofragment met twee nieuwsberichten over duurzaamheid zonder exemplificatie.

Stimulusmateriaal

De nieuwsberichten zijn geselecteerd van de website van het NOS Jeugdjournaal (NOS Jeugdjournaal, 2018a, 2018b, 2018c, 2019b). In beide condities hadden de nieuwsberichten betrekking op twee dezelfde duurzame onderwerpen. Er is gekozen voor duurzame onderwerpen waarbij kinderen zelf iets kunnen doen. Daarbij is gekeken welke onderwerpen vaak voorkomen in het NOS Jeugdjournaal. Om deze redenen is er gekozen voor de onderwerpen ‘minder vlees eten’ en ‘plastic afval scheiden’. Met behulp van de videobewerkingssoftware Adobe Premiere Pro zijn de losse nieuwsitems per conditie achter elkaar gemonteerd. Zowel aan het begin als tussen de nieuwsitems is een kort introductiefragment van het NOS Jeugdjournaal gemonteerd. Dit is gedaan zodat er een duidelijke overgang plaatsvond tussen de twee nieuwsitems. De videofragmenten zijn zo gemonteerd dat deze voor beide condities even lang waren. Beide fragmenten duurden 3 minuten en 25 seconden. Door de omstandigheden en de vorm van het stimulusmateriaal bij

beide groepen zo gelijk mogelijk te houden, kon de causaliteit optimaal worden gemeten. Op deze manier is de interne validiteit gewaarborgd (Hox et al., 2009).

In het fragment van de experimentele conditie (met exemplificatie) was in het eerste nieuwsbericht te zien dat twee kinderen, Kim en Teije, in de supermarkt op zoek gaan naar vleesvervangers. Een *voice-over* vertelt dat de kinderen meedoen aan de week zonder vlees. Kim en Teije vertellen vervolgens dat ze een week vegetarisch eten en dat ze ook in de toekomst minder vlees willen eten. Dit fragment duurde 1 minuut en 19 seconden. In het tweede nieuwsbericht legt een kind, Tesse, uit dat hij ‘plasticariër’ is en geen dingen eet die uit plastic komen. Een *voice-over* vertelt dat Tesse plasticariër is geworden na wat hij op school had gehoord over de plastic soep. Vervolgens wordt getoond dat hij samen met zijn moeder met eigen bakjes boodschappen gaat doen bij de markt, de slager en de bakker. De *voice-over* vertelt dat Tesse posters heeft gemaakt over de plastic soep en deze heeft opgehangen op school en in het dorp. Tot slot vertelt Tesse dat hij hoopt dat er meer mensen plasticariër worden. Dit fragment duurde 2 minuten en 6 seconden.

In het fragment van de controleconditie (zonder exemplificatie) waren in het eerste nieuwsbericht beelden te zien van mensen die over straat lopen. Een *voice-over* stelde de vraag hoe Nederlanders ervoor kunnen zorgen dat iedereen op aarde kan eten, terwijl de aarde en de mensen gezond blijven. Ondertussen werden er beelden getoond van mensen die op verschillende plekken op de wereld aan het eten zijn. De *voice-over* vertelde dat volgens onderzoekers iedereen hun menu zou moeten aanpassen, voor een betere gezondheid en voor een beter milieu. Vervolgens werd verteld dat iedereen meer groenten, fruit en noten zouden moeten eten en minder vlees en suiker. De woorden ‘groenten’, ‘fruit’, ‘noten’, ‘vlees’ en ‘suiker’ werden samen met beelden van fruit, vlees, koeien en suiker getoond. Daarna kwamen beelden aan bod waarbij kinderen fruit eten op school, terwijl de *voice-over* vertelde dat gezond eten niet alleen gezond is voor de mens, maar ook voor het milieu. Het bericht eindigde met de mededeling dat dit voor Nederlanders betekent dat ze de helft minder vlees moeten gaan eten. Dit fragment duurde 1 minuut en 19 seconden. In het tweede nieuwsbericht was te zien hoe een man, Boyat Slat, samen met zijn team het Ocean Cleanup project lanceerde. Boyan vertelde in het Engels (met Nederlandse ondertiteling) dat hij met dit project plastic uit de oceanen gaat halen. Een *voice-over* legde uit hoe de Ocean Cleanup in zijn werk ging. Boyan vertelde in een

interview dat het spannend zou worden of alles goed zou werken. Tot slot vroeg de interviewer aan Boyan hoe kinderen kunnen helpen bij het oplossen van de afvalberg. Boyan antwoordde dat iedereen kan helpen door plastic afval op te ruimen en minder wegwerpplastic te gebruiken. Dit fragment duurde 2 minuten en 6 seconden.

Participanten

De deelnemers van het onderzoek zijn geworven via de directie van basisscholen in de omgeving van Nijmegen. De verschillende scholen zijn benaderd via e-mail en telefonisch contact. Er hebben vier scholen deelgenomen aan het onderzoek. De deelnemende scholen zijn geïnformeerd via een informatie- en toestemmingsbrief (zie Bijlage 1). In deze brief is de directie gevraagd om een schriftelijke toestemming voor afname van het onderzoek. Na het ontvangen van deze toestemming zijn ouders/verzorgers van de deelnemende kinderen van de groepen 6, 7 en 8 benaderd voor toestemming via *passive consent* (Ellickson & Hawes, 1989; Hollmann, & McNamara, 1999). Door middel van een informatie- en toestemmingsbrief (zie Bijlage 2) zijn de ouders/verzorgers geïnformeerd over het onderzoek, waarbij de mogelijkheid is gegeven om bezwaar te maken voor het meedoen van hun kind aan het onderzoek. De deelnemende kinderen zijn tevens gevraagd om toestemming voor deelname via *active consent* (Ellickson & Hawes, 1989; Hollmann, & McNamara, 1999). Zij konden schriftelijk op een toestemmingsformulier aangeven of ze mee wilden doen aan het onderzoek (zie Bijlage 3). Het voorstel voor dit onderzoek is goedgekeurd door de Ethiek Commissie van de faculteit der Sociale Wetenschappen (ECSW). Er zijn geen incentives voor het onderzoek gebruikt.

De populatie waarover dit onderzoek uitspraken tracht te doen, is kinderen van 9 tot en met 12 jaar. Voor de steekproef waren 221 kinderen geworven. Zestien kinderen hebben niet deelgenomen aan het onderzoek, omdat zij niet aanwezig waren op het moment van de dataafname. Daarnaast heeft één kind niet deelgenomen aan het onderzoek door bezwaar van de ouders/verzorgers. Ook heeft één kind niet deelgenomen door bezwaar van het kind zelf. Tot slot zijn twee kinderen niet meegenomen in de analyse, omdat deze kinderen ouder waren dan de beoogde doelgroep. Alles samengenomen betrof de steekproef voor de analyse van het onderzoek in totaal 201 kinderen, waarvan 108 jongens en 93 meisjes. De gemiddelde leeftijd

was 10.63 jaar ($SD = 1.00$). Per klas werd er deelgenomen aan dezelfde conditie. De participanten zijn willekeurig ingedeeld op klasniveau in de experimentele groep ($n = 108$) dan wel de controlegroep ($n = 93$).

Via een randomisatiecheck is gecontroleerd of de twee condities (met exemplificatie en zonder exemplificatie) gelijk verdeeld zijn over de variabelen leeftijd en geslacht. Om de verdeling van de variabele leeftijd te controleren is een Independent Samples T-test met Pearson Chi Square uitgevoerd (Field, 2013). Uit de toets bleek dat de condities significant verschillen in leeftijd ($t [df = 199, n = 201] = 2.09, p = .038$), wat betekent dat kinderen in de controleconditie gemiddeld ouder waren ($M = 10.78, SD = 1.05$) dan kinderen in de experimentele conditie ($M = 10.49, SD = .94$). Om de verdeling van de variabele geslacht te controleren is een Crosstabs met Chi Square uitgevoerd (Field, 2013). Uit deze toets bleek dat de condities niet significant verschillen in geslacht ($\chi^2 [df = 1, n = 201] = 1.27, p = .260$). Beschrijvende statistieken voor de variabele geslacht zijn gepresenteerd in Tabel 1.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken voor geslacht

	Jongen		Meisje		Totaal
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	
Experimentele conditie	62	57.4%	46	49.5%	108
Controleconditie	46	42.6%	47	50.5%	93
Totaal	108	100%	93	100%	201

Procedure

De afname van het onderzoek vond plaats in mei 2019. Voorafgaand aan het onderzoek is in elke klas een korte uitleg gegeven over waar het onderzoek over ging en wat er van de kinderen werd verwacht. Er werd benadrukt dat het belangrijk was dat alle vragen volledig en zelfstandig werden ingevuld, waarbij er geen goede of foute antwoorden mogelijk waren. De kinderen werden eerst via een formulier om schriftelijke toestemming gevraagd. Vervolgens begon het onderzoek met een voormeting in de vorm van een korte papieren vragenlijst (zie Bijlage 4). Nadat alle kinderen de eerste vragenlijst hadden ingevuld, werd er klassikaal naar het videofragment van de controle- of de experimentele conditie gekeken. Het videofragment werd bekeken op een digitaal schoolbord. Na het bekijken van het videofragment vond de nameting plaats in de vorm van een wat langere papieren vragenlijst (zie Bijlage 5). De onderzoeker liep rond om vragen te beantwoorden en controle te houden. Het onderzoek duurde per klas 20 tot 25 minuten. Na afloop van het onderzoek werden de kinderen bedankt voor hun deelname.

Meetinstrumenten

Intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen

De afhankelijke variabele *intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen* werd gemeten aan de hand van vragen in de vragenlijst van de nameting (zie Tabel 2). Er is gevraagd naar de mening van de kinderen over zes stellingen met betrekking tot intenties tot duurzaam gedrag. Deze stellingen zijn geïnspireerd op eerder onderzoek naar duurzaam gedrag onder kinderen van Evans et al. (2007). De vragen zijn aangepast op basis van het stimulusmateriaal. Ook zijn de woorden ‘Ik wil’ aan het begin van elke stelling toegevoegd om een intentie aan te geven. Een voorbeeld is ‘Ik wil mijn ouders vragen om vaker vegetarisch (zonder vlees) te koken’. De respondenten konden op een zespuntsschaal aangeven in hoeverre ze het hiermee eens waren. De antwoordcategorieën varieerden van ‘Helemaal oneens’ (1) tot ‘Helemaal eens’ (6) ($M = 3.98$, $SD = .98$). Uit de resultaten van de principale factoranalyse bleek dat er sprake was van één factor met een eigenwaarde groter dan 1 (zie Tabel 2). Op basis hiervan is één schaal geconstrueerd met een goede betrouwbaarheid. De Cronbach’s Alpha voor deze schaal was .78.

Tabel 2*Factoranalyse voor intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen*

Item	Factorlading
Ik wil mijn ouders vragen om vaker vegetarisch (zonder vlees) te koken.	.766
Ik wil thuis plastic recyclen/scheiden.	.589
Ik wil minder vaak vlees als broodbeleg eten.	.740
Ik wil minder vaak producten kopen die in plastic verpakt zitten.	.661
Ik wil meedoen aan de Nationale Week Zonder Vlees. Dat is een actieweek waarin Nederlanders wordt gevraagd om een week helemaal geen vlees te eten.	.696
Ik wil plastic afval opruimen wat ik op straat zie liggen.	.693

Noot: totaal verklaarde variantie = 48.0%, Eigenwaarde = 2.882

Empathie

De mediator *empathie* werd gemeten door middel van acht stellingen in de nameting over empathisch gedrag (zie Tabel 3). De stellingen zijn gebaseerd op eerder onderzoek over empathie bij kinderen van Vossen, Piotrowski en Valkenburg (2015). In de vragenlijst zijn vier stellingen over cognitieve empathie en vier stellingen over affectieve empathie meegenomen. Een voorbeeld waarmee cognitieve empathie is gemeten is via de stelling ‘Ik begrijp vaak hoe mensen zich voelen, zelfs als ze dit niet vertellen’. Affectieve empathie werd gemeten via bijvoorbeeld de stelling ‘Wanneer een vriend/vriendin bang is, voel ik me ook bang’. De respondenten konden op een zespuntsschaal aangeven hoeveel dit bij hen paste. De antwoordcategorieën varieerden van ‘Past helemaal niet bij mij’ (1) tot ‘Past heel erg bij mij’ (6). Uit de resultaten van de principale factoranalyse bleek dat er sprake was van twee factoren

met een eigenwaarde groter dan 1 (zie Tabel 3). Op basis hiervan zijn twee schalen geconstrueerd, één voor cognitieve empathie ($M = 4.24$, $SD = 1.00$) en één voor affectieve empathie ($M = 2.58$, $SD = 1.19$), met een goede betrouwbaarheid. De Cronbach's Alpha voor beide schalen was .81.

Tabel 3

Factoranalyse voor empathie

Item	<i>Cognitief Affectief</i>	
	Factorlading	
Ik begrijp vaak hoe mensen zich voelen, zelfs als ze dit niet vertellen.	.790	
Ik merk het als een vriend/vriendin boos is, zelfs als hij/zij dit probeert te verbergen.	.823	
Ik merk het als iemand doet alsof hij/zij blij is, maar dat eigenlijk niet is.	.751	
Ik merk makkelijk hoe anderen zich voelen.	.834	
Wanneer een vriend/vriendin bang is, voel ik me ook bang.		.823
Wanneer mijn vriend/vriendin verdrietig is, word ik ook verdrietig.		.834
Wanneer een vriend/vriendin boos is, voel ik me ook boos.		.780
Wanneer mensen om me heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.		.761

Noot: totaal verklaarde variantie factor 1, factor 2 = 64.0%, 64.0%, Eigenwaarde factor 1, factor 2 = 2.561, 2.560

Self-efficacy

De mediator *self-efficacy* werd gemeten met zes vragen in de nameting (zie Tabel 4). Er werden zes duurzame gedragingen voorgelegd, waarbij de respondenten konden aangeven hoe makkelijk ze dachten dit gedrag te kunnen uitvoeren. De opbouw van de vragen is gebaseerd op een studie van Bandura (2006). Een voorbeeld van de gegeven duurzame gedragingen is ‘Thuis plastic afval recyclen/scheiden’. De respondenten konden op een zespuntsschaal aangeven hoe makkelijk ze dachten dit te kunnen doen. De antwoordcategorieën varieerden van ‘Helemaal niet makkelijk’ (1) tot ‘Heel erg makkelijk’ (6) ($M = 3.97$, $SD = .99$). Uit de resultaten van de principale factoranalyse bleek dat er sprake was van twee factoren met een eigenwaarde groter dan 1. Met een componentlading op de tweede factor van net boven 1 (Eigenwaarde = 1.032) was deze niet voldoende overtuigend om als aparte factor te beschouwen. Daarnaast vormden de twee gedragingen die laadden op de tweede factor inhoudelijk geen logisch onderscheid met de gedragingen die laadden op de eerste factor (zie Tabel 4). Bovendien was de volledige schaal voldoende betrouwbaar volgens de Cronbach’s Alpha van .74. Op basis hiervan is besloten om één schaal te construeren.

Tabel 4*Factoranalyse voor self-efficacy*

Item	Factorlading
Mijn ouders vragen om vaker vegetarisch (zonder vlees) te koken.	.794
Thuis plastic afval recyclen/scheiden.	.440
Minder vaak vlees als broodbeleg eten.	.705
Minder vaak producten kopen die in plastic verpakt zitten.	.675
Meedoen aan de Nationale Week Zonder Vlees. Dat is een actieweek waarin Nederlanders wordt gevraagd om een week	.786

helemaal geen vlees te eten.

Plastic afval opruimen wat ik op straat zie liggen.

.477

Noot: totaal verklaarde variantie = 43.7%, Eigenwaarde = 2.622

Controlevariabelen

Er zijn een aantal controlevariabelen opgenomen in het onderzoek, omdat deze variabelen mogelijk invloed hadden op de afhankelijke variabele *intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen*. Het gaat om de variabelen *geslacht*, *vleesconsumptie*, *afvalscheiden*, *videoliking* en *videoherkenning* (zie Tabel 5). In de vragenlijst van de voormeting werden de respondenten gevraagd naar hun geslacht. Daarnaast is er gecontroleerd voor vleesconsumptie en afvalscheiden door te vragen hoe vaak de respondenten dit al doen. Respondenten konden antwoorden op een zespuntsschaal met antwoordcategorieën die varieerden van ‘Nooit’ (1) tot ‘Altijd’ (6). De variabele videoliking is gemeten aan de hand van de vraag ‘Hoe leuk vond je de video?’. Deze vraag is gesteld voor beide getoonde onderwerpen. Respondenten konden antwoorden op een zespuntsschaal met antwoordcategorieën die varieerden van ‘Helemaal niet leuk’ (1) tot ‘Heel leuk’ (6). De twee scores zijn samengenomen en gedeeld door twee. De variabele videoherkenning was gemeten aan de hand van de vraag ‘Heb je de video al eens eerder gezien in het Jeugdjournaal?’. Ook deze vraag was gesteld voor beide getoonde onderwerpen. 29.4% van de kinderen antwoordde ‘Ja’ (1), 36.3% antwoordde ‘Nee’ (2) en 34.3% antwoordde ‘Weet ik niet’ (3). De twee scores zijn samengenomen en gedeeld door twee. Uit de bivariate correlatieanalyse kwam naar voren dat de correlatie tussen videoherkenning en intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen niet significant is. Om deze reden is besloten de variabele videoherkenning niet mee te nemen als controlevariabele in de analyse.

Tabel 5*Correlaties tussen controlevariabelen en intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen*

	Intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen	
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)
Geslacht	.301	.000
Vleesconsumptie	-.320	.000
Afvalscheiden	.209	.003
Videoliking	.426	.000
Videoherkenning	-.100	.159

Analyseprocedure

Om de hypothesen te toetsen zijn er verschillende analyses uitgevoerd. Alle hypothesen zijn getoetst aan de hand van een conditionele PROCESS-analyse van Hayes (2018). Alle analyses zijn uitgevoerd in het programma IBM SPSS Statistics 25. Er is tweezijdig getoetst onder een alpha van .05. De resultaten van de getoetste hypothesen worden besproken in hoofdstuk 4.

Resultaten

Direct effect

Allereerst is het directe effect van nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen getoetst. Verwacht werd dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie zou zorgen voor een hogere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie (H1). Dit directe effect is getoetst aan de hand van drie conditionele PROCESS-analyses. In de eerste twee toetsen zijn de mediator empathie en de moderator leeftijd meegenomen, waarbij er een aparte analyse is uitgevoerd voor de variabelen cognitieve empathie en affectieve empathie. Uit de resultaten bleek een significant negatief direct effect van nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie op duurzame intenties in zowel het model met cognitieve empathie ($b = -.39$, $t(191) = -3.33$, $p = .001$) als met affectieve empathie ($b = -.34$, $t(190) = -2.89$, $p = .004$). Kinderen die werden blootgesteld aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie hadden een lagere intentie tot duurzaam gedrag dan kinderen die werden blootgesteld aan nieuwsberichten zonder exemplificatie. In de derde analyse is de mediator self-efficacy in het model meegenomen. Hierbij is geen significant effect gevonden ($b = -.17$, $t(186) = -1.82$, $p = .070$). Ten aanzien van H1 kan geconcludeerd worden dat deze wordt tegengesproken.

Uit de toetsen bleek een relatie te bestaan tussen enkele controlevariabelen en de intentie tot duurzaam gedrag, namelijk een positieve relatie met geslacht ($b = .26$, $p = .024$; $b = .29$, $p = .018$; $b = .32$, $p = .001$), een negatieve samenhang met vleesconsumptie ($b = -.23$, $p < .001$; $b = -.23$, $p < .001$; $b = -.11$, $p = .016$), een positieve samenhang met afvalscheiden ($b = .13$, $p = .009$; $b = .15$, $p = .002$; $b = .10$, $p = .009$) en een positieve samenhang met videoliking ($b = .27$, $p < .001$; $b = .31$, $p < .001$; $b = .17$, $p = .001$). Deze resultaten tonen dat meisjes hoger scoorden op intentie tot duurzaam gedrag dan jongens. Ook tonen de resultaten dat kinderen die meer vlees aten vóór het experiment, hoger scoorden op de intentie tot duurzaam gedrag dan kinderen die minder vlees aten. De samenhang met afvalscheiden toont aan dat kinderen die meer afval scheidden vóór het experiment, hoger scoorden op de intentie tot duurzaam gedrag. Tot slot

betekent de samenhang met videoliking dat kinderen die de getoonde video leuk vonden, hoger scoorden op intentie tot duurzaam gedrag.

Indirecte effecten

Empathie en leeftijd

Het mediërende effect van empathie op de relatie tussen nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen is onderzocht. Ten eerste werd verwacht dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie zou leiden tot een hogere mate van empathie onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie (H2a). Uit de resultaten kwam naar voren dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidde tot een hogere mate van empathie onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie. Dit effect is gevonden in zowel het model met cognitieve empathie ($b = .52, t(194) = 3.99, p < .001$) als met affectieve empathie ($b = .48, t(193) = 2.97, p < .001$). Dit betekent dat H2a is bevestigd. Ten tweede werd verwacht dat een hogere mate van empathie zou leiden tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen (H2b). Uit de resultaten bleek geen significant effect in zowel het model met cognitieve empathie ($b = -.01, t(191) = -.02, p = .986$) als met affectieve empathie ($b = .15, t(190) = .28, p = .780$). H2b is verworpen.

Het modererende effect van leeftijd op de relatie tussen empathie en intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen is gemeten. Er werd verwacht dat het effect van empathie op de intentie tot duurzaam gedrag sterker zou zijn voor oudere kinderen dan voor jongere kinderen (H2c). Er is wederom een opsplitsing gemaakt tussen cognitieve empathie en affectieve empathie. Resultaten tonen aan dat de moderatie in zowel het model van cognitieve empathie ($B = .02, SE = .06, 95\%-CI = [-.09, .13]$) als van affectieve empathie ($B = -.00, SE = .05, 95\%-CI = [-.10, .10]$) niet significant was onder het 95% betrouwbaarheidsniveau. Ten aanzien van H2c kan geconcludeerd worden dat er geen verschil is in het effect van leeftijd op de relatie tussen empathie en de intentie tot duurzaam gedrag. H2c is verworpen.

Hypothesen 2a en 2b samengenomen werd er verwacht dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie via een hogere mate van empathie zou leiden tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie (H2d). Uit de resultaten bleek dat het indirecte effect van zowel cognitieve empathie ($B = .01$, $SE = .03$, $95\%-CI = [-.05, .09]$) als affectieve empathie ($B = -.00$, $SE = .03$, $95\%-CI = [-.05, .05]$) niet significant was onder het 95% betrouwbaarheidsniveau. H2d is tevens verworpen.

Er is een positieve samenhang gevonden tussen cognitieve empathie en enkele controlevariabelen, namelijk met geslacht ($b = .38$, $p = .004$), afvalscheiden ($b = .12$, $p = .036$) en videoliking ($b = .21$, $p = .003$). Dit betekent dat meisjes hoger scoorden op cognitieve empathie dan jongens. De samenhang met afvalscheiden betekent dat als kinderen hoger scoorden op afvalscheiden vóór het experiment, ze hoger scoorden op cognitieve empathie. De samenhang met videoliking betekent dat als kinderen de getoonde video leuk vonden, ze hoger scoorden op cognitieve empathie. Voor affectieve empathie is een samenhang gevonden met geslacht ($b = .67$, $p < .001$), wat betekent dat meisjes hoger scoorden op cognitieve empathie dan jongens.

Self-efficacy

Het mediërende effect van self-efficacy tussen nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen is gemeten. Ten eerste werd verwacht dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt tot een hogere mate van self-efficacy onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie (H3a). Deze hypothese werd niet ondersteund door de resultaten. Kinderen die blootgesteld zijn aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie hadden geen hogere mate van self-efficacy dan kinderen die blootgesteld werden aan nieuwsberichten zonder exemplificatie ($b = -.18$, $t(187) = -1.39$, $p = .165$). H3a is verworpen.

Voor wat betreft de controlevariabelen is een negatieve samenhang gevonden tussen vleesconsumptie en self-efficacy ($b = -.24$, $p < .001$), wat betekent dat als kinderen hoog scoorden op vleesconsumptie vóór het experiment, ze lager scoorden op self-efficacy. Ook is

er een positieve samenhang gevonden tussen videoliking en self-efficacy ($b = .28, p < .001$), wat betekent dat als de kinderen de video leuk vonden, zij hoger scoorden op self-efficacy.

Ten tweede werd verwacht dat een hogere mate van self-efficacy zou leiden tot een hogere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan een lagere mate van self-efficacy (H3b). Deze hypothese werd ondersteund door de resultaten. Een hogere mate van self-efficacy leidde tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan een lagere mate van self-efficacy ($b = .55, t(186) = 10.89, p = .00$). H3b is bevestigd.

Hypothesen 3a en 3b samengenomen werd er verwacht dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie via een hogere mate van self-efficacy zou leiden tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie (H3c). Uit de resultaten kwam naar voren dat deze hypothese niet significant was ($B = -.10, SE = .07, 95\%-CI = [-.27, .02]$) onder het 95% betrouwbaarheidsniveau, wat betekent dat H3c is verworpen.

Conclusie en discussie

In deze studie is getracht antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *In hoeverre kunnen nieuwsberichten over duurzaamheid intenties tot duurzaam gedrag bij kinderen stimuleren?* Uit de resultaten is gebleken dat kinderen die worden blootgesteld aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie geen hogere intentie of zelfs een lagere intentie tot duurzaam gedrag hebben dan kinderen die worden blootgesteld aan nieuwsberichten zonder exemplificatie. Dit resultaat is tegengesteld aan de verwachting. Daarnaast is er naar voren gekomen dat blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met exemplificatie leidt tot een hogere mate van empathie onder kinderen dan blootstelling aan nieuwsberichten zonder exemplificatie. Hoewel er een verband verwacht werd tussen een hogere mate van empathie en de intentie tot duurzaam gedrag, is deze niet gevonden. De leeftijd van het kind speelde daarbij geen rol. Een verband tussen nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en self-efficacy is tevens niet gevonden. Wel is gebleken dat een hogere mate van self-efficacy leidt tot een grotere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan een lagere mate van self-efficacy.

Een opvallend resultaat was dat kinderen na blootstelling aan exemplificatie in nieuwsberichten over duurzaamheid geen hogere intentie of zelf een lagere intentie tot duurzaam gedrag hadden dan kinderen die hier niet aan blootgesteld waren. Dit resultaat is in strijd met de *Social Learning Theory* van Bandura en Walters (1977), die stelt dat gedrag kan worden aangeleerd door de observatie van het gedrag van anderen. Daarnaast spreekt het eerder onderzoek tegen waaruit bleek dat wanneer het getoonde gedrag van een rolmodel leidt tot positieve uitkomsten, zoals in de experimentele conditie, de kans groter is dat kinderen het gedrag imiteren (Bandura, 1982; Schunk, 1987). Een verklaring hiervoor kan zijn dat beide condities op verschillende manieren kinderen aanspraken. In de conditie met exemplificatie werden concrete voorbeelden gegeven over wat kinderen kunnen doen voor het klimaat. De verwachting was dat dit voor kinderen concreter zou zijn dan enkel informatie, zoals in de conditie zonder exemplificatie. Echter was in deze conditie de content ook concreet gemaakt op een andere manier, namelijk door plaatjes en woorden in beeld te tonen. De vorm van de nieuwsberichten uit de verschillende condities was anders, maar wellicht was de informatie in

beide condities even concreet. Dit is te verklaren vanuit de intentie van het Jeugdjournaal om op verschillende manieren nieuws begrijpelijk te maken voor kinderen.

Daarnaast is het mogelijk dat kinderen de getoonde rolmodellen in de nieuwsberichten niet als rolmodel beschouwden, wat betekent dat eerder onderzoek over het effect van rolmodellen niet opgaat in het huidige onderzoek. Bandura (1986) en Schunk en Zimmerman (2007) stellen dat het observeren van een ander als rolmodel een belangrijke rol kan spelen bij het verwerven van vaardigheden, overtuigingen en gedragingen. Echter, als de ander niet beschouwd wordt als rolmodel, is dit effect in mindere mate aanwezig dan als de ander wel als rolmodel wordt beschouwd. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op verder onderzoek over het effect van rolmodellen op duurzaam gedrag, waarbij het belangrijk is om de perceptie van de participanten over de rolmodellen te meten.

De resultaten over het effect van empathie op het verband tussen nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen sluiten aan bij eerder onderzoek waaruit bleek dat exemplificaties zorgen voor een verbinding met het publiek en empathische reacties kunnen uitlokken (Aust & Zillmann, 1996; Kim, Bigman, Leader, Lerman, & Cappella, 2012). Ook komen de resultaten overeen met de theorie van Eisenberg, Fabes en Spinrad (2006), die stellen dat kinderen via *perspective taking* empathie verkrijgen voor de situatie van een ander. Daarnaast wordt eerder onderzoek van Hoffman (1982) en Murphy (1937) bevestigd, die stelt dat kinderen zich sneller in iemand kunnen verplaatsen met een vergelijkbare achtergrond en gedeelde ervaringen, zoals hun leeftijdsgenoten.

In tegenstelling tot eerdere onderzoeken die een verband tussen empathie en pro sociaal gedrag vaststelden (Carlo et al., 2003; Eisenberg, Zhou, & Koller, 2001; Eisenberg & Miller, 1987; Underwood en Moore, 1982), is er geen verband gevonden tussen empathie en intenties tot duurzaam gedrag onder kinderen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat empathie met name gericht is op de ander (Hoffman, 2008) en niet op het klimaat of de wereld in het algemeen. Wellicht is het hebben van empathie op zichzelf niet genoeg als voorspeller van duurzaam gedrag. Bij vervolgonderzoek kunnen meer specifieke vormen van empathie worden onderzocht, zoals empathie voor de natuur. Uit onderzoek van Tam (2013) bleek sympathie

voor de natuur, gedefinieerd als het begrijpen en delen van de emotionele ervaring, in het bijzonder leed, van de natuurlijke wereld, een voorspeller voor conserveringsgedrag.

Underwood en Moore (1982) concludeerden dat het positieve verband tussen empathie en pro sociaal gedrag zich ontwikkelt naarmate kinderen ouder worden. Dit komt niet overeen met de resultaten van het huidige onderzoek. De resultaten suggereren dat empathie, zowel cognitieve empathie als affectieve empathie, geen geldige mediator is tussen nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen. Aangezien er geen verband is gevonden tussen empathie en de intentie tot duurzaam gedrag, bleek leeftijd ook geen verklarende factor te zijn.

De resultaten over het indirecte effect van self-efficacy spreken eerder onderzoek van Bandura (1994) tegen waarin gesteld werd dat self-efficacy versterkt kan worden via blootstelling aan sociale modellen. Ook de resultaten van eerder onderzoek van Schunk en Hanson (1985), die concludeerden dat leeftijdsgenoten als rolmodellen effectief zijn in het verkrijgen van self-efficacy, is in het huidige onderzoek niet bevestigd. Een verklaring voor het niet gevonden effect zou kunnen zijn dat de blootstelling aan de rolmodellen in de videofragmenten niet lang genoeg was om een effect op te laten treden. Wellicht is een langere blootstelling aan het rolmodel nodig om self-efficacy onder kinderen te kunnen verhogen. Onderzoek naar de hoeveelheid blootstelling aan rolmodellen op self-efficacy onder kinderen ontbreekt. Vervolgonderzoek kan zich richten op verder onderzoek naar het effect van rolmodellen op self-efficacy onder kinderen en de rol van blootstellingsduur hierbij.

De resultaten komen overeen met eerder onderzoek van Caprara en Steca (2005), die concludeerden dat self-efficacy een direct effect heeft op pro sociaal gedrag. Daarnaast sluit de conclusie aan op eerder onderzoek van Bandura (1994), die concludeerde dat mensen met een hoge mate van self-efficacy sneller taken aangaan dan uit de weg gaan. Samengenomen suggereren de resultaten dat self-efficacy geen geldige mediator is tussen blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen.

Er bestaan ook enkele tekortkomingen in het onderzoek. Zo was er sprake van een beperkte steekproef, de deelnemende scholen bevonden zich allemaal in de omgeving van

Nijmegen. Het onderzoek zou de populatie beter representeren als er ook respondenten aan het onderzoek meededen van buiten de omgeving Nijmegen. Door respondenten mee te nemen uit een specifieke regio, kunnen er minder goed uitspraken worden gegeneraliseerd naar alle kinderen in Nederland. Zo is Nijmegen in 2018 uitgeroepen tot European Green Capital (European Green Capital, 2019), wat zou kunnen betekenen dat scholen in deze regio zich rond die tijd meer bezig hebben gehouden met het klimaat. Een suggestie is om vervolgonderzoek af te nemen onder een steekproef van kinderen uit een ander deel van Nederland. Voor een nog breder perspectief zou het interessant zijn om het onderzoek uit te breiden naar andere landen.

Een andere tekortkoming is dat de variabele *intenties tot duurzaam gedrag onder kinderen* in het meetinstrument mogelijk niet onder alle respondenten gelijk werd geïnterpreteerd. Uit de voormeting bleek dat veel kinderen al weinig tot geen vlees aten en vaak afval scheidden thuis. Door de vragen in de nameting te beginnen met ‘Ik wil’, zoals ‘Ik wil minder vaak vlees als broodbeleg eten’ raakten veel kinderen in de war. Kinderen die weinig tot geen vlees aten vulden ‘Helemaal oneens’ en ‘Helemaal eens’ in, wellicht allebei met dezelfde intentie. Aan de ene kant ‘Helemaal oneens’, omdat kinderen het al doen en er dus geen intentie is om het gedrag te veranderen. Aan de andere kant ‘Helemaal eens’, omdat kinderen die al geen vlees eten hiermee aangeven dit te willen blijven doen. Een duidelijkere formulering van het meetinstrument is nodig bij vervolgonderzoek.

Een andere suggestie voor vervolgonderzoek is om het effect van berichtgeving over duurzaamheid op andere aspecten van duurzaam gedrag te meten. In het huidige onderzoek zijn enkel de onderwerpen ‘minder vlees eten’ en ‘plastic afval scheiden’ meegenomen. Het is interessant om ook de invloed van nieuwsberichten op andere vormen van duurzaam gedrag te meten onder kinderen, zoals het kopen van tweedehands kleding en het gebruik van duurzame energie, omdat ook deze onderwerpen bijdragen aan een beter klimaat. Daarnaast komen er in het Jeugdjournaal steeds meer van dit soort onderwerpen met betrekking tot het klimaat aan bod, zoals items over tweedehands spullen (NOS Jeugdjournaal, 2019c).

Televisienieuwsberichten kunnen een belangrijke invloed hebben op prosociaal gedrag van kinderen (De Leeuw et al., 2015), zoals duurzaam gedrag. Meer onderzoek naar de verklaring voor het effect tussen blootstelling aan nieuwsberichten over duurzaamheid met of

zonder exemplificatie en de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen is daarom van belang. Hierbij is het interessant om te onderzoeken welke factoren dit effect verklaren, zodat duurzaam gedrag onder kinderen beter kan worden gestimuleerd. Een interessante factor voor vervolgonderzoek zou kennis over klimaatverandering en duurzaamheid kunnen zijn. Zo bleek uit onderzoek van Arcury (1990) dat er een positieve relatie bestaat tussen kennis over het klimaat en duurzame gedragsattitudes. Ook zou de socialiserende rol van familie een interessante factor kunnen zijn. Uit onderzoek van Grønhøj en Thøgersen (2009) bleek namelijk een positieve invloed te bestaan tussen familiesocialisatie en de attitudes en gedrag van jonge consumenten ten opzichte van het milieu.

Door middel van dit onderzoek is meer inzicht gegeven in de invloed van nieuwsberichten over duurzaamheid met of zonder exemplificatie op de intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen. Uit het onderzoek blijkt dat exemplificatie in nieuwsberichten over duurzaamheid niet per definitie zorgt voor een grotere gedragsintentie tot duurzaam gedrag onder kinderen. Zo zou nieuwsberichtgeving zonder exemplificatie leiden tot een hogere intentie tot duurzaam gedrag onder kinderen dan nieuwsberichtgeving met exemplificatie. Advies aan nieuwsmediaorganisaties voor kinderen is om bij de toepassing van exemplificatie het doel van het nieuwsbericht in acht te houden. Bij het willen stimuleren van duurzaam gedrag wordt er geadviseerd geen exemplificatie toe te passen. Is het doel echter om empathie onder kinderen te verhogen, dan wordt geadviseerd om wel exemplificatie toe te passen. Dit is wellicht ook interessant voor andere mediaorganisaties voor kinderen en onderwijsinstellingen. Omdat bij het stimuleren van de intentie tot duurzaam gedrag self-efficacy een belangrijke factor is gebleken, is daarnaast het advies aan mediaorganisaties en onderwijsinstellingen om meer aandacht te besteden aan het verhogen van de mate van self-efficacy met betrekking tot duurzaam gedrag onder kinderen.

Literatuur

- Ahdoot, S., & Pacheco, S. E. (2015). Global climate change and children's health. *Pediatrics*, *136*(5), 1468-1484. doi:10.1542/peds.2015-3233
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2005). The influence of attitudes on behavior. In D. Albarracín, B. T. Johnson, & M. P. Zanna (Eds.), *The handbook of attitudes* (pp. 173-221). New Jersey, US: Erlbaum.
- Arcury, T. A. (1990). Environmental attitude and environmental knowledge. *Human organization*, *49*(4), 300-304.
- Aust, C. F., & Zillmann, D. (1996). Effects of victim exemplification in television news on viewer perception of social issues. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, *73*, 787-803. doi:10.1177/107769909607300403
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, *37*(2), 122-147. doi:10.1037/0003-066X.37.2.122
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey, US: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York, US: Academic Press.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In F. Pajares, & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 307-337). Greenwich, UK: Information Age Publishing.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory*. New Jersey, US: Prentice-hall.

- Barnett, M. A., Howard, J. A., King, L. M., & Dino, G. A. (1981). Helping behavior and the transfer of empathy. *The Journal of Social Psychology, 115*(1), 125-132.
doi:10.1080/00224545.1981.9711995
- Batson, C. D. and Powell, A. A. (2003). Altruism and Prosocial Behavior. In I. B. Weiner (Ed.), *Handbook of Psychology* (pp. 463-484). New Jersey, US: John Wiley and Sons Inc.
- Beentjes, H., Hendriks Vettehen, P. & Scheepers, P. (2013) Experiment. In F. Wester, K. Renckstorf & P. Scheepers (red.), *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap* (407-426). Amsterdam, Nederland: ADFO Groep.
- Berenguer, J. (2007). The effect of empathy in pro-environmental attitudes and behaviors. *Environment and Behavior, 39*(2), 269-283. doi:10.1177/001391650629237
- Boeve-de Pauw, J., & Van Petegem, P. (2013). A cross-cultural study of environmental values and their effect on the environmental behavior of children. *Environment and Behavior, 45*(5), 551-583. doi:10.1177/0013916511429819
- Bollen, A., & Van Humbeeck, P. (2002). *Klimaatverandering en klimaatbeleid*. Gent, België: Academia Press.
- Boon, H. (2009). Climate change? When? Where? *The Australian Educational Researcher, 36*(3), 43-64. doi:10.1007/BF03216905
- Borke, H. (1971). Interpersonal perception of young children: Egocentrism or empathy? *Developmental Psychology, 5*(2), 263-269. doi:10.1037/h0031267
- Brownell, C. A., Svetlova, M., & Nichols, S. (2009). To share or not to share: when do toddlers respond to another's needs? *Infancy, 14*, 117-130.

doi:10.1080/15250000802569868

- Buckley, K. E., & Anderson, C. A. (2006). A theoretical model of the effects and consequences of playing video games. In P. Vorderer & J. Bryant (Eds.), *Playing video games – motives, responses, and consequences* (pp. 363-378). New Jersey, US: LEA.
- Burleson, B. R. (1982). The development of comforting communication skills in childhood and adolescence. *Child Development*, 1578-1588. Opgevraagd van <https://www.jstor.org/stable/1130086>
- Caprara, G. V., & Steca, P. (2005). Self-efficacy beliefs as determinants of prosocial behavior conducive to life satisfaction across ages. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(2), 191-217. doi:10.1521/jscp.24.2.191.62271
- Carlo, G., Hausmann, A., Christiansen, S., & Randall, B. A. (2003). Sociocognitive and behavioral correlates of a measure of prosocial tendencies for adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 23(1), 107-134. doi:10.1177/0272431602239132
- Cordero, E. C., Todd, A. M., & Abellera, D. (2008). Climate change education and the ecological footprint. *Bulletin of the American Meteorological Society*, 89(6), 865-872. doi:10.1175/2007BAMS2432.1
- Csibra, G., Gergely, G., Biro, S., Koos, O., & Brockbank, M. (1999). Goal attribution without agency cues: the perception of ‘pure reason’ in infancy. *Cognition* 72, 237–267. doi:10.1016/S0010-0277(99)00039-6
- De Leeuw, R. N., & van der Laan, C. A. (2018). Helping behavior in Disney animated movies and children’s helping behavior in the Netherlands. *Journal of Children and*

Media, 12(2), 159-174. doi:10.1080/17482798.2017.1409245

De Leeuw, R. N., Kleemans, M., Rozendaal, E., Anschütz, D. J., & Buijzen, M. (2015). The impact of prosocial television news on children's prosocial behavior: An experimental study in the Netherlands. *Journal of Children and Media*, 9(4), 419-434. doi:10.1080/17482798.2015.1089297

Dunfield, K. A. (2014). A construct divided: Prosocial behavior as helping, sharing, and comforting subtypes. *Frontiers in Psychology*, 5, 1-13. doi:10.3389/fpsyg.2014.00958

Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual Review of Psychology*, 51(1), 665-697. doi:10.1146/annurev.psych.51.1.665

Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91. doi:10.1037/0033-2909.101.1.91

Eisenberg, N., Zhou, Q., & Koller, S. (2001). Brazilian adolescents' prosocial moral judgment and behavior: Relations to sympathy, perspective taking, gender-role orientation, and demographic characteristics. *Child Development*, 72(2), 518-534. doi:10.1111/1467-8624.00294

Eisenberg, N., Cumberland, A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., & Shepard, S. A. (2005). Age changes in prosocial responding and moral reasoning in adolescence and early adulthood. *Journal of Research on Adolescence*, 15(3), 235-260. doi:10.1111/j.1532-7795.2005.00095.x

Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Spinrad, T. (2006). Prosocial development. In R. M. Damon and N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of Child Psychology*. New York, US: Wiley.

Ellickson, P. L., & Hawes, J. A. (1989). An assessment of active versus passive methods for obtaining parental consent. *Evaluation Review*, *13*(1), 45-55.

doi:10.1177/0193841X8901300104

European Green Capital. (2019). *Technical report Nijmegen EGC2018*. Geraadpleegd van https://greencapital2018.nl/app/uploads/2019/07/Technical-Report-Nijmegen-EGC-2018-DEF2_cf2.pdf

Evans, G. W., Brauchle, G., Haq, A., Stecker, R., Wong, K., & Shapiro, E. (2007). Young children's environmental attitudes and behaviors. *Environment and Behavior*, *39*(5), 635-658. doi:10.1177/0013916506294252

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London, UK: SAGE Publications.

Fogel, A., Melson, G., & Mistry, J. (1986). Conceptualizing the determinants of nurturance: A reassessment of sex differences. In A. Fogel & G. Melson (Eds.), *Origins of nurturance: Developmental, biological and cultural perspectives on caregiving* (pp. 53-67). New Jersey, US: Erlbaum Associates.

Franchini, M., & Mannucci, P. M. (2015). Impact on human health of climate changes. *European Journal of Internal Medicine*, *26*(1), 1-5.

doi:10.1016/j.ejim.2014.12.008

Frith, C. D. (2012). The role of metacognition in human social interactions. *Philosophical Transactions of the Royal Society B - Biological Sciences*, *367*, 2213-2223.

doi:10.1098/rstb.2012.0123

Gibson, R., & Zillmann, D. (1994). Exaggerated versus representative exemplification in

- news reports: Perception of issues and personal consequences. *Communication Research*, 21(5), 603-624. doi:10.1177/009365094021005003
- Green, M. C. (2006). Narratives and cancer communication. *Journal of Communication*, 56, 163–183. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00288.x
- Grønhøj, A., & Thøgersen, J. (2009). Like father, like son? Intergenerational transmission of values, attitudes, and behaviours in the environmental domain. *Journal of Environmental Psychology*, 29(4), 414-421. doi:10.1016/j.jenvp.2009.05.002
- Guadagnoli, E., & Velicer, W. F. (1988). Relation of sample size to the stability of component patterns. *Psychological Bulletin*, 103(2), 265-275.
- Hay, D. (1979). Cooperative interactions and sharing between very young children and their parents. *Dev. Psychol.* 6, 647–658. doi:10.1037/0012-1649.15.6.647
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis, second edition : A regression-based approach*. New York, US: The Guilford Press.
- Handlon, B. J., & Gross, P. (1959). The development of sharing behavior. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(3), 425-428. doi:10.1037/h0040555
- Hinnant, A., Len-Ríos, M., & Young, R. (2013). Journalistic use of exemplars to humanize health news. *Journalism Studies*, 14, 539– 554. doi:10.1080/1461670X.2012.721633
- Hoffman, M. L. (1977). Empathy: Its development and prosocial implications. In C. B. Keasey (Ed.), *Nebraska symposium on motivation* (Vol. 25, pp. 169–218). Lincoln, US: University of Nebraska Press.
- Hoffman, M. L. (1981). Is altruism part of human nature? *Journal of Personality and Social*

Psychology, 40(1), 121-137. Doi:10.1037/0022-3514.40.1.121

Hoffman, M. L. (1982). Development of prosocial motivation: Empathy and guilt. In N.

Eisenberg-Borg (Ed.), *Development of prosocial behavior* (pp. 281-313). New York,

US: Academic Press.

Hoffman, M. L. (2008). Empathy and prosocial behavior. In M. Lewis, J. M. Haviland-Jones,

& L. F. Feldman Barrett (Eds.), *Handbook of emotions* (pp. 440-455). New York, US:

The Guildford Press.

Hogan, R. (1969). Development of an empathy scale. *Journal of Consulting and*

Clinical Psychology, 33(3), 307. doi:10.1037/h0027580

Hollmann, C. M., & McNamara, J. R. (1999). Considerations in the use of active and passive

parental consent procedures. *The Journal of Psychology*, 133(2), 141-156.

doi:10.1080/00223989909599729

Hox, J., de Goede, M. & Boeije, H. (2009). Het experiment. In H. 't Hart, H. Boeije & J. Hox.

(red.), *Onderzoeksmethoden* (pp. 164 – 207). Den Haag, Nederland: Boom Lemma
Uitgevers.

Hughes Jr, R., Tingle, B. A., & Sawin, D. B. (1981). Development of empathic understanding

in children. *Child Development*, 1(52), 122-128. doi:10.2307/1129221

Kim, H. S., Bigman, C. A., Leader, A. E., Lerman, C., & Cappella, J. N. (2012). Narrative

health communication and behavior change: The influence of exemplars in the news
on intention to quit smoking. *Journal of Communication*, 62, 473–492.

doi:10.1111/j.1460-2466.2012.01644.x

Mares, M. L., & Woodard, E. (2005). Positive effects of television on children's social

- interactions: A meta-analysis. *Media Psychology*, 7(3), 301-322.
doi:10.1207/S1532785XMEP0703_4
- Mares, M. L., & Woodard, E. H. (2012). Effects of prosocial media content on children's social interactions. *Handbook of Children and the Media*, 197-214.
- Mead, E., Roser-Renouf, C., Rimal, R. N., Flora, J. A., Maibach, E. W., & Leiserowitz, A. (2012). Information seeking about global climate change among adolescents: The role of risk perceptions, efficacy beliefs, and parental influences. *Atlantic Journal of Communication*, 20(1), 31-52. doi: 10.1080/15456870.2012.637027
- Mehabrian, A., & Epstein, N. (1972). A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*, 40(4), 525-543. doi:10.1111/j.1467-6494.1972.tb00078.x
- Meinhold, J. L., & Malkus, A. J. (2005). Adolescent environmental behaviors: Can knowledge, attitudes, and self-efficacy make a difference? *Environment and Behavior*, 37(4), 511-532. doi:10.1177/0013916504269665
- Meurs, P. (2018). Empathie in ontwikkeling. In G. Vanaerschot, N. Nicolai, M. Hebbrecht (Eds.), *Empathie* (pp. 29-41). Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- Monitor Jeugd en Media. (2017). *Monitor jeugd en media 2017*. Opgevraagd van https://www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/jeugd_media/Kennisnet_Monitor_Jeugd_en_Media_2017.pdf
- Murphy, L. B. (1937). *Social behavior and child personality*. New York, US: Columbia University Press.
- National Centers for Environmental Information (2018). *State of the climate in 2018*. Opgevraagd van https://www.ametsoc.net/sotc2018/Socin2018_lowres.pdf

NOS Jeugdjournaal. (2018a, 11 maart). *Kim en Teije eten een week geen vlees* [film].

Opgevraagd van <https://www.youtube.com/watch?v=w7pI63cnDzI>

NOS Jeugdjournaal (2018b, 9 september). *Zo ziet de grootste opruimactie op zee eruit* [film].

Opgevraagd van <https://www.youtube.com/watch?v=ODh-6Iu9Pqo>

NOS Jeugdjournaal (2018c, 4 oktober). *Tesse eet niks meer uit plastic verpakkingen* [film].

Opgevraagd van <https://www.youtube.com/watch?v=LXoXcrQBIf8>

NOS Jeugdjournaal (2019a). Opgevraagd van <https://jeugdjournaal.nl/>

NOS Jeugdjournaal (2019b, 18 januari). *Minder snoepen om de aarde te redden* [film].

Opgevraagd van <https://www.youtube.com/watch?v=zaRlw4yCCAI>

NOS Jeugdjournaal (2019c, 22 februari). *Edit koopt alleen maar tweedehands spullen* [film].

Opgevraagd van https://www.youtube.com/watch?v=mQTT_je83-M

Pachauri, R. K., Allen, M. R., Barros, V. R., Broome, J., Cramer, W., Christ, R., ... Dubash, N. K. (2014). *Climate change 2014: synthesis report. Contribution of working groups I, II and III to the fifth assessment report of the intergovernmental panel on climate change* (p. 151). doi: 10013/epic.45156.d001

Paulus, M. (2014). The emergence of prosocial behavior: Why do infants and toddlers help, comfort, and share? *Child Development Perspectives*, 8(2), 77-81.

doi:10.1111/cdep.12066

Prot, S., Gentile, D. A., Anderson, C. A., Suzuki, K., Swing, E., Lim, K. M., ... & Liau, A. K. (2014). Long-term relations among prosocial-media use, empathy, and prosocial behavior. *Psychological Science*, 25(2), 358-368. doi:10.1177/0956797613503854

Roberts, W., & Strayer, J. (1996). Empathy, emotional expressiveness, and prosocial

- behavior. *Child Development*, 67(2), 449-470. doi:10.1111/j.1467-8624.1996.tb01745.x
- Schunk, D. H. (1987). Peer models and children's behavioral change. *Review of Educational Research*, 57(2), 149-174. doi: 10.3102/00346543057002149
- Schunk, D. H., & Hanson, A. R. (1985). Peer models: Influence on children's self-efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 77(3), 313. doi:10.1037/0022-0663.77.3.313
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2007). Influencing children's self-efficacy and self-regulation of reading and writing through modeling. *Reading & Writing Quarterly*, 23(1), 7-25. doi:10.1080/10573560600837578
- Semenza, J. C., Hall, D. E., Wilson, D. J., Bontempo, B. D., Sailor, D. J., & George, L. A. (2008). Public perception of climate change: voluntary mitigation and barriers to behavior change. *American Journal of Preventive Medicine*, 35(5), 479-487. doi:10.1016/j.amepre.2008.08.020
- Stern, P. C. (1997). Toward a working definition of consumption for environmental research and policy. In P. C. Stern, T. Dietz, V. R. Ruttan, R. H. Socolow, & J. L. Sweeney (Eds.), *Environmentally significant consumption: Research directions* (pp. 12-35). Washington DC, US: National Academy Press.
- Stern, P. C. (2000). New environmental theories: toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424. doi:10.1111/0022-4537.00175
- Svetlova, M., Nichols, S. R., & Brownell, C. A. (2010). Toddler's prosocial behavior: from

instrumental to empathic to altruistic helping. *Child Dev.* 81, 1814–1827.

doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01512.x

Tam, K. P. (2013). Dispositional empathy with nature. *Journal of Environmental*

Psychology, 35, 92-104. doi:10.1016/j.jenvp.2013.05.004

TNO (2011). *To read or not to read: Een onderzoek naar de meest gebruikte Nederlandse*

nieuwsmedia. Opgevraagd van

www.dailydigitaldesign.com/uploads/docs/.../nieuwsconsumptie_v1.pdf

Tversky, A., & Kahneman, D. (1973). Availability: A heuristic for judging frequency and

probability. *Cognitive Psychology*, 5(2), 207-232. doi:10.1016/0010-0285(73)90033-9

Underwood, B., & Moore, B. (1982). Perspective-taking and altruism. *Psychological Bulletin*,

91(1), 143-173. doi:10.1037/0033-2909.91.1.143

Urry, J. (2015). Climate change and society. In J. Michie, & C. L. Cooper (Eds.), *Why the*

social sciences matter (pp. 45-59). London: Palgrave Macmillan.

Vaish, A., Carpenter, M., & Tomasello, M. (2009). Sympathy through affective perspective

taking and its relation to prosocial behavior in toddlers. *Dev. Psychol.* 45, 534–543.

doi:10.1037/a0014322

Vlaanderen, A., Anschütz, D., & de Leeuw, R. (2018). De invloed van Disneyfilms op de

intentie tot het vertonen van prosociaal gedrag bij kinderen. *Tijdschrift voor*

Communicatiewetenschap, 46(3), 197-214.

Vossen, H. G., Piotrowski, J. T., & Valkenburg, P. M. (2015). Development of the adolescent

measure of empathy and sympathy (AMES). *Personality and Individual*

Differences, 1(74), 66-71. doi:10.1016/j.paid.2014.09.040

Warneken, F., & Tomasello, M. (2006). Altruistic helping in human infants and young chimpanzees. *Science*, *311*(5765), 1301-1303. doi: 10.1126/science.1121448

Woodward, A. L. (1998). Infants selectively encode the goal object of an actor's reach. *Cognition*, *69*, 1-34. doi:10.1016/S0010-0277(98)00058-4

World Health Organization. (2009). *World health statistics 2009*. Geneva, Switzerland: WHO Press.

Zillmann, D. (1999) Exemplification theory: Judging the whole by some of its parts, *Media Psychology*, *1*(1), 69-94, doi: 10.1207/s1532785xmep0101_5

Zillmann, D., Gibson, R., Sundar, S. S., & Perkins Jr, J. W. (1996). Effects of exemplification in news reports on the perception of social issues. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, *73*(2), 427-444. doi:10.1177/107769909607300213

Bijlage 1. Informatie- en toestemmingsbrief scholen

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Communicatiewetenschap
Postbus 9104
6500 HE Nijmegen

Telefoon: (0)24 361 2372
Fax: (0)24 361 3073

www.ru.nl/fsw

Aan de directie en docenten (groep 6-8)
van de [school]

Onderwerp	Telefoon	Datum
Onderzoek nieuws en kinderen	(06) 34039050	[datum]
	E-mail	
	b.aerts@student.ru.nl	

Aan de directie en de docenten van de groepen 6, 7 en 8,

Nieuws is een belangrijke bron van informatie, niet alleen voor volwassenen maar ook voor kinderen. Kinderen worden blootgesteld aan veel verschillende nieuwsberichten, die allemaal een verschillend effect kunnen hebben. Zo kunnen nieuwsberichten met prosociaal gedrag (helpen, delen, samenwerken) een positief effect hebben op de prosociale gedragingen van kinderen. Om hier meer over te weten onderzoeken we, als onderzoekers van de Radboud Universiteit Nijmegen, wat de positieve effecten van prosociaal nieuws voor kinderen kunnen zijn. We focussen het onderzoek op de effecten van nieuwsberichten over duurzaamheid. Wij zouden dit onderzoek graag uitvoeren bij zoveel mogelijk leerlingen uit groep 6, 7 en 8 en hopen dat de leerlingen van de [school] kunnen meedoen aan ons onderzoek.

Het onderzoek

Het onderzoek vindt plaats in de klas. Na de uitleg aan de leerlingen beginnen ze met het invullen van een korte vragenlijst met algemene vragen over bijvoorbeeld leeftijd en klas. Vervolgens krijgen ze klassikaal enkele fragmenten van het Jeugdjournaal te zien. Dit zijn bestaande, eerder uitgezonden nieuwsbericht uit een uitzending van het Jeugdjournaal. Daarna wordt een tweede vragenlijst ingevuld, waarin een aantal vragen naar aanleiding van het nieuwsbericht wordt gesteld.

Alle leerlingen in de klas kunnen tegelijk meedoen aan het onderzoek. Per klas duurt het gehele onderzoek ongeveer 30 minuten. Het onderzoek zal plaatsvinden in april 2019 op een tijdstip dat het de school en leerkrachten goed uitkomt.

Pagina

Datum

2

[datum]

Vertrouwelijkheid en gegevens

Wij willen benadrukken dat alle gegevens van de leerlingen anoniem verwerkt en vertrouwelijk opgeslagen zullen worden. De resultaten van het onderzoek zullen worden gedeeld met de makers van het NOS Jeugdjournaal en zullen worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden. De uitkomsten zullen niet terug te herleiden zijn naar de kinderen. Bovendien zal er voorzichtig worden omgegaan met de kinderen tijdens het onderzoek, zodat zij niet het gevoel krijgen beoordeeld te worden of te moeten presteren. Er zijn geen goede en foute antwoorden en dit zal ook duidelijk worden gemaakt aan de leerlingen zelf. Daarnaast kunnen de leerlingen te allen tijde stoppen met het onderzoek wanneer ze niet meer willen deelnemen.

Toestemming

Als uw school wil meedoen aan het onderzoek, dan vragen wij u de bijgevoegde toestemmingsverklaring in te vullen. Wij zullen vervolgens een afspraak inplannen wanneer het onderzoek kan plaatsvinden. De ouders/verzorgers van de kinderen van de deelnemende klassen zullen wij vooraf per brief informeren over het onderzoek, zodat zij kunnen aangeven wanneer hun kind niet mag deelnemen. We hopen dat de school wil helpen met het verspreiden van deze brief (digitaal of op papier) aan de ouders/verzorgers. Aan de leerlingen wordt voorafgaand aan het onderzoek mondeling uitleg gegeven over het onderzoek en gevraagd of zij mee willen doen. Uiteraard beslissen de leerlingen en hun ouders/verzorgers zelf of de leerling wel of niet deelneemt aan het onderzoek.

Tot slot

Na afloop van het onderzoek zullen we u uitgebreid informeren over de resultaten. Wanneer u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met Evie Aerts of Mariska Kleemans.

We hopen dat u mee wilt werken aan ons onderzoek.

Met vriendelijke groet namens het onderzoeksteam,

Evie Aerts (b.aerts@student.ru.nl)

Dr. Mariska Kleemans (m.kleemans@maw.ru.nl)

Pagina

Datum

3

[datum]

TOESTEMMINGSFORMULIER SCHOOL

'Kinderen en Nieuws'

- Ik ben als directeur naar tevredenheid over het onderzoek geïnformeerd. Ik heb de schriftelijke informatie goed gelezen. Ik ben in de gelegenheid gesteld om vragen over het onderzoek te stellen. Mijn vragen zijn naar tevredenheid beantwoord. Ik heb goed over deelname van de leerlingen van mijn school aan het onderzoek kunnen nadenken. Ik heb het recht mijn toestemming op ieder moment weer in te trekken zonder dat ik daarvoor een reden behoef op te geven.
- Ik stem toe met deelname aan het onderzoek van de volgende klassen op mijn basisschool:
 - Groep 6
 - Groep 7
 - Groep 8
 - Anders, namelijk

Naam directeur: _____

Naam basisschool: _____

Handtekening:

Datum:

In te vullen door de onderzoeker(s)

- Ondergetekende verklaart dat de hierboven genoemde basisschool zowel schriftelijk als mondeling over het bovenvermelde onderzoek geïnformeerd is. Hij/zij verklaart tevens dat een voortijdige beëindiging van de deelname door bovengenoemde school verder geen gevolgen heeft voor de school en/of haar leerlingen.

Naam:

Functie:

Handtekening:

Datum:

Bijlage 2. Informatie- en toestemmingsbrief ouders

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Communicatiewetenschap
Postbus 9104
6500 HE Nijmegen

Telefoon: (0)24 361 2372
Fax: (0)24 361 3073

www.ru.nl/fsw

Aan de ouders/verzorgers van leerlingen
uit groep 6, 7 en 8 van [school, plaatsnaam]

	Telefoon (06) 34039050	Datum [datum]
Onderwerp Onderzoek nieuws en kinderen	E-mail b.acrts@student.ru.nl	

Beste ouders van leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8,

Nieuws is een belangrijke bron van informatie, niet alleen voor volwassenen maar ook voor kinderen. Kinderen worden blootgesteld aan veel verschillende nieuwsberichten, die allemaal een verschillend effect kunnen hebben. Zo kunnen nieuwsberichten met pro sociaal gedrag (helpen, delen, samenwerken) een positief effect hebben op de pro sociale gedragingen van kinderen. Om hier meer over te weten onderzoeken we, als onderzoekers van de Radboud Universiteit Nijmegen, wat de positieve effecten van pro sociaal nieuws voor kinderen kunnen zijn. We focussen het onderzoek op de effecten van nieuwsberichten over duurzaamheid. Om een antwoord te kunnen vinden op deze vraag hopen we dat zoveel mogelijk leerlingen van [school] uit de groepen 6, 7 en 8 mee willen doen aan ons onderzoek. We vragen u daarom middels deze brief om toestemming voor deelname van uw zoon/dochter aan ons onderzoek.

Het onderzoek

Het onderzoek vindt plaats in de klas van uw kind op [datum]. Na de uitleg aan de leerlingen beginnen ze met het invullen van een korte vragenlijst met algemene vragen over bijvoorbeeld leeftijd en klas. Vervolgens krijgen ze klassikaal enkele fragmenten van het Jeugdjournaal te zien. Dit zijn bestaande, eerder uitgezonden nieuwsberichten uit een uitzending van het Jeugdjournaal. Daarna wordt een tweede vragenlijst ingevuld, waarin een aantal vragen naar aanleiding van het nieuwsbericht wordt gesteld. Per klas duurt het gehele onderzoek ongeveer een half uur.

Pagina

Datum

2

[datum]

Vertrouwelijkheid en gegevens

Wij willen benadrukken dat alle gegevens van uw kind anoniem verwerkt en vertrouwelijk opgeslagen zullen worden. We verzamelen geen informatie die terug te leiden is naar uw kind, omdat we bijvoorbeeld in de vragenlijst niet zullen vragen naar de naam van uw zoon/dochter. De resultaten van het onderzoek zullen worden gedeeld met de makers van het NOS Jeugdjournaal en zullen worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden. Ook hierbij zijn uitkomsten niet terug te herleiden naar uw kind. Bovendien zal er voorzichtig worden omgegaan met de kinderen tijdens het onderzoek, zodat zij niet het gevoel krijgen beoordeeld te worden of te moeten presteren. Er zijn geen goede en foute antwoorden en dit zal ook duidelijk worden gemaakt aan de leerlingen zelf. Daarnaast kunnen de leerlingen te allen tijde stoppen met het onderzoek wanneer ze niet meer willen deelnemen.

Toestemming

[School] heeft ingestemd met het uitvoeren van het onderzoek. Uiteraard beslissen de leerlingen en hun ouder(s)/verzorger(s) zelf of een leerling meedoet aan het onderzoek. Als u of uw kind geen toestemming geeft voor deelname, dan kan dit zonder opgaaf van reden kenbaar gemaakt worden zonder dat dit op enige wijze gevolgen voor uw kind zal hebben. U kunt hiervoor het formulier op de volgende pagina gebruiken en dit uiterlijk op de ochtend van het onderzoek zelf meegeven aan uw kind of zelf inleveren bij de leerkracht van uw kind. De leerkracht zorgt ervoor dat wij het formulier krijgen. U kunt ook een e-mail sturen naar Evie Aerts (b.aerts@student.ru.nl) indien u uw zoon/dochter wilt afmelden voor het onderzoek. Vermeld in dat geval graag de naam, school en klas van uw kind. Als we niets van u ontvangen, gaan we ervan uit dat uw kind mee mag doen aan het onderzoek. Uw kind kan dan bij de start van het onderzoek zelf aangeven of hij/zij deel wil nemen.

Tot slot

We hopen dat veel kinderen mee willen doen aan ons onderzoek. Wanneer u nog vragen heeft, kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Hartelijke groet,

Evie Aerts
Dr. Mariska Kleemans

Pagina

Datum

3

[datum]

Deelname Onderzoek Nieuws, Radboud Universiteit Nijmegen

O Ik geef geen toestemming voor deelname van mijn zoon/dochter aan het onderzoek.

Naam ouder:

Naam leerling:

School:

Groep:

Bijlage 3. Toestemmingsbrief kinderen

TOESTEMMINGSFORMULIER KINDEREN

voor deelname aan het wetenschappelijk onderzoek:

'Kinderen en nieuws'

Ben je het eens met de volgende punten?

- Ik heb uitleg gekregen over het onderzoek.
- Ik heb mijn vragen over het onderzoek gesteld.
- Ik heb goed nagedacht over of ik aan het onderzoek wil deelnemen.
- Ik mag op ieder moment stoppen met het onderzoek als ik dat wil.

Ja, ik wil graag meedoen aan het onderzoek

Nee, ik wil NIET meedoen aan het onderzoek

Naam: _____

Datum van vandaag: _____

(Het stukje hieronder moet de onderzoeker invullen, dus dat mag je leeg laten)

Ondergetekende verklaart dat de hierboven genoemde persoon zowel schriftelijk als mondeling over het bovenvermelde onderzoek geïnformeerd is. Hij/zij verklaart tevens dat een voortijdige beëindiging van de deelname door bovengenoemde persoon, voor haar/hem, verder geen gevolgen heeft.

Naam:

Functie:

Handtekening:

Datum:

Bijlage 4. Vragenlijst voormeting

Vragenlijst Onderzoek Nieuws

Radboud Universiteit Nijmegen

nr.

Hoi, leuk dat je deze vragenlijst invult! Er zijn geen goede of foute antwoorden. Ik wil graag weten wat jij vindt. Als je iets niet snapt, kun je het altijd vragen.

Geef op iedere vraag antwoord. Kruis aan of vul in wat het beste bij jou past.

1. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen Meisje

2. Hoe oud ben je?

8 jaar 9 jaar 10 jaar 11 jaar 12 jaar 13 jaar

3. In welke groep zit je?

groep 6 groep 7 groep 8

4. Hoe vaak eet jij vlees?

Nooit Bijna nooit Soms Regelmatig Bijna altijd Altijd

5. Scheid jij thuis het afval (bijvoorbeeld plastic in een aparte afvalzak)?

Nooit Bijna nooit Soms Regelmatig Bijna altijd Altijd

Bedankt voor het invullen van de eerste vragenlijst! Wacht even in stilte tot iedereen in de klas klaar is. Daarna gaan we met elkaar kijken naar een aantal video's van het Jeugdjournaal. Kijk hier goed naar. Na het zien van de video's krijg je een tweede vragenlijst, waarbij ik benieuwd ben naar jouw mening.

Bijlage 5: Vragenlijst nameting

Vragenlijst Onderzoek Nieuws

Radboud Universiteit Nijmegen

nr.

Je hebt net een paar video's uit het Jeugdjournaal gezien. Nu komen een paar vragen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Ik wil graag weten wat jij vindt. Als je iets niet snapt, kun je het altijd vragen.

Hieronder staan 6 stellingen. Jij mag steeds één van de hokjes aankruisen om aan te geven of je het ermee eens bent.

1. Ik wil mijn ouders vragen om vaker vegetarisch (zonder vlees) te koken.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

2. Ik wil thuis plastic afval recyclen/scheiden.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

3. Ik wil minder vaak vlees als broodbeleg eten.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

4. Ik wil minder vaak producten kopen die in plastic verpakt zitten.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

5. Ik wil meedoen aan de Nationale Week Zonder Vlees. Dat is een actieweek waarin Nederlanders wordt gevraagd om een week helemaal geen vlees te eten.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

6. Ik wil plastic afval opruimen wat ik op straat zie liggen.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal oneens	Oneens	Beetje oneens	Beetje eens	Eens	Helemaal eens

Je hebt net een video gezien over vlees eten.

1. Hoe leuk vond je de video?

Helemaal niet leuk Niet leuk Niet echt leuk Een beetje leuk Leuk Heel leuk

2. Heb je de video al eens eerder gezien in het Jeugdjournaal?

Ja Nee Weet ik niet

Je hebt net ook een video gezien over plastic afval.

1. Hoe leuk vond je de video?

- Helemaal niet leuk Niet leuk Niet echt leuk Een beetje leuk Leuk Heel leuk

2. Heb je de video al eens eerder gezien in het Jeugdjournaal?

- Ja Nee Weet ik niet

Nu volgen 8 stellingen over hoe je bent of hoe je normaal gesproken doet. Jij mag aangeven hoeveel dit bij jou past. Kruis per vraag steeds maar één hokje aan.

1. Ik begrijp vaak hoe mensen zich voelen, zelfs als ze dit niet vertellen.

- Past helemaal niet bij mij
 Past niet bij mij
 Past niet echt bij mij
 Past een beetje bij mij
 Past bij mij
 Past heel erg bij mij

2. Ik merk het als een vriend/vriendin boos is, zelfs als hij/zij dit probeert te verbergen.

- Past helemaal niet bij mij
 Past niet bij mij
 Past niet echt bij mij
 Past een beetje bij mij
 Past bij mij
 Past heel erg bij mij

3. Ik merk het als iemand doet alsof hij/zij blij is, maar dat eigenlijk niet is.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

4. Ik merk makkelijk hoe anderen zich voelen.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

5. Wanneer een vriend/vriendin bang is, voel ik me ook bang.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

6. Wanneer mijn vriend/vriendin verdrietig is, word ik ook verdrietig.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

7. Wanneer een vriend/vriendin boos is, voel ik me ook boos.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

8. Wanneer mensen om me heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.

- Past helemaal niet bij mij
- Past niet bij mij
- Past niet echt bij mij
- Past een beetje bij mij
- Past bij mij
- Past heel erg bij mij

Nu volgen de 6 stellingen die je eerder ook al hebt beantwoord. Dit keer mag je aangeven hoe makkelijk je denkt dit te kunnen doen. Kruis weer steeds één hokje aan.

1. Mijn ouders vragen om vaker vegetarisch (zonder vlees) te koken.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

2. Thuis plastic afval recyclen/scheiden.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

3. Minder vaak vlees als broodbeleg eten.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

4. Minder vaak producten kopen die in plastic verpakt zitten.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

5. Meedoen aan de Nationale Week Zonder Vlees. Dat is een actieweek waarin Nederlanders wordt gevraagd om een week helemaal geen vlees te eten.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

6. Plastic afval opruimen wat ik op straat zie liggen.

- Helemaal niet makkelijk
- Niet makkelijk
- Niet echt makkelijk
- Een beetje makkelijk
- Makkelijk
- Heel erg makkelijk

Dit was de laatste vraag van het onderzoek. Bedankt voor het meedoen. Je hebt me ontzettend geholpen! Wacht nog even in stilte tot de andere kinderen in de klas klaar zijn. Ik kom de vragenlijst zo bij je ophalen.